

INVĂȚĂTORUL

ORGANIZACIUNEA ÎNVĂȚĂTORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL
BANAT-CRIȘANA ȘI MARAMUREȘ • REVISTĂ PEDAGOGICĂ
ȘI SOCIALĂ

REDAȚIA: CLUJ, CASA ÎNVĂȚĂTORILOR. — ADMINISTRAȚIA: Str. DOROBANȚILOR, 66.

CUPRINSUL:

Al IV-lea Congres învățătoresc
Educația artistică
Oaspeții noștri
Reforma Școlii Primare și
Mijloacele prin cari ea poate
deveni mai folositoare și mai
iubite de Poporul nostru. . .

* * *
* * *
* * *
* * *

10 Maiu George Cătană
Pedagogie-medicală. P. Dirlea, prof.
Apel către colegi Nicolae Popa
Conceptie rușinoasă Gavril Almășian
Învățătorul activ și învățătorul
penzionar George Cătană
Oficiale — Cronica.

ABONAMENTUL ANUAL:

PENTRU INVĂȚĂTORI	50 LEI
PENTRU ALȚI INTELLECTUALI ȘI SOCIETĂȚI	80 LEI
UN NUMĂR	3 LEI

APARE LA 1 ȘI 15 A FIECĂREI LUNI, CU EXCEPȚIA LUNILOR DE VACANȚĂ, SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

REDACTOR:
ANDREI PORA

ADMINISTRATOR:
EMANUIL IRIMIE

COLABORATORI:

Gavril Almășan	Nicolae Janul
Petru Bizerea	George Lipovanu
Ștefan Bota	Constantin Iencica
Ilie Brad	Deomid Bedelean
Petru Bura	Pavel Jumanca
Constantin Baicu	Macedon Linul
Ananie Boldor	Emil Mureșan
Teodor Bucurescu	Ioan Modroiu
Ludovic Cioban	Ioan Moldovan
Nicolae Cristea	Ioan Mango
George Codrea	George Neamțiu
Grațian Capătă	Simion Oros
Toma Cocișiu	Mihail Ogorean
Nicolae Crețu	Petru Olariu
Nicolae Comanici	Candid Popa
Anton Domide	Ioan Pavel
Ștefan Dragulescu	Emil Pocola
George Dragoescu	Ștefan Popovici
Izidor Dopp	Octavian Pop
Emil Drăgan	Eugen Popescu
Ioan Deleanu	Dariu Pop
Andrei Greu	Aurel Pinte
Pavel Dârlea	Alexandru Roja
Nicolae Firu	Ioan Roman
George Dragoș	Petru Savi
Iuliu Groșorean	Traian Șuteu
Mihail Hurducaciu	Petru Vancu
George Halarevici	George Ugliș
Vasile Idu	Petru Ugliș
Onisim Sasu	Iosif Velcean
Marian Sasu	Nicolae Bembea

Iosif Stanca

Al IV-lea Congres învățătoresc.

Asociația Invățătorilor din Ardeal, Bănat, etc.

Nr. 77--1922.

Convocare.

Comitetul Central al „Asociației înv. români din Ardeal, Bănat, Crișana și Maramureș, comitetul central al „Fondului G. Lazăr, convoacă al IV Congres ordinar al Asociației învățătorilor și a doua adunare generală ordinară a Fondului, pe zilele de 6, 7 și 8 August st. n. a. c., în Cluj, sala prefecturei județene cu următoarea

Ordine de zi :

I.

Ședința Asoc. Duminică în 6 Aug.

1. La ora 8 Invocarea Duhului Sfânt.
2. La ora 10 Deschiderea Congresului.
3. Alegerea comisiunii verificatoare și 2 notari.
4. Raportul Comitetului Central.
5. Raportul Casierului general.
6. Raportul Redactorului revistei „Invățătorul“.
7. Raportul administrației revistei.
8. Alegerea comisiunilor cenzurătoare.
9. Statificarea.

II.

Ședința „Fondului G. Lazăr“.

1. La ora 4 deschiderea adunării.
2. Raportul directorului „Casei Inv.“ ref. la gest. 1921/22.
3. Raportul secretarului Fondului.
4. Raportul casierului: (colecta).
5. Alegerea Comisiunii de verificare.
6. „Casa învățătorilor“ în fața nouilor atacuri (broș. Ghibu).
7. Inițierea unui nou Cămin pentru băieții de învățător.
8. Eventuale propuneri.

III

Inaugurarna festivă a „Căminului Fetelor de învățători“ Luni 7 August.

1. La ora 8 a. m., sfințirea api.
2. Discursul președintelui Asoc. înv.

3. Discursul reprezentantului Eforiei Căminului.

4. Cefirea și aprobarea „Statutelor“ „Căm. fet. de învățători“.

5. Alegerea directorului „Căminului fetelor de învățători“.

6. Reforma învățământului (primar).

IV.

Ședința a doua a Asociației.

1. La ora 3 d, m. Rapoartele comisiunilor.

2. Pensionarea.

3. Invățătorul ca factor politic.

4. Problema încadrării în Asociație, a învățătorilor dela școalele cu limba de pr-dare ungurească etc.

5. Alegerea comitetului pe un ciclu de trei ani.

6. Eventuale propuneri.

Consiliul Gegeral, se va ține în priziua congresului.

7. Rapoartele com. „F. G. Lazăr“.

Dr. George Vilt,
preș. „Fond. G. Lazăr“.

Traian Șuteu,
preș. Asociației Inv.

Iacob Boieriu,
secretar.

Gavril Almășianu,
secretar gen.

„Banca Invățătorilor“ societate anonimă, Cluj.

Convocare.

Domniile acționari ai „Băncii Invățătorilor“ societate anonimă Cluj, se convoacă la

a XI-a adunare generală ordinară

(I-a adunare după transformare)

care se va ținea în Cluj la 8 August a. c., ora 9 a. m., în sala Prefecturei județului Cojocna.

În cazul că nu vor fi reprezentate vo-turile cerute de Statute, se convoacă o nouă adunare generală pe 19 August a. c., ora și locul amintit mai sus tot cu aceeași ordine de zi, când în baza §-lui 15 din Statute se vor aduce hotărâri valide fără

considerare la numărul acționarilor și a voturilor reprezentate.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea și constituirea adunării.
2. Raportul Direcțiunii și al Comitetului de supraveghere.
3. Statorirea Bilanțului și votarea absolutorului.
4. Distribuirea profitului curat.
5. Alegerea alor 35 membrii în Consiliul de administrație (care va alege din sinul său o Direcțiune de 13 membrii) și alor 5 membrii în Comitetul de supraveghere pentru un period de 5 ani.
6. Stabilirea mărcilor de prezență pentru membrii Direcțiunii și Comitetului de supraveghere precum și diurnele membrilor Consiliului de administrație.
7. Închiderea adunării.

Cluj, 1 Iulie 1922.

Direcțiunea.

Educația artistică.

Instrucțiunea modernă a desenului artistic în școlile primare și normale.

Experiențele ulterioare și pedagogia au dovedit însă, că și desenul să poate sistemiza și reduce la cele mai simple forme și exerciții.

Fiecare copil, îndemnat de imboldul său firesc, se năzuește a desena cu deosebită predilecție. El este înzestrat deja dela natură cu dorul recerut. Instruarea în desen se impune deci prin însăși natura copiilor. Pas de pas ne întâlnim cu această firească manifestare a sufletului său când copilul, cu mare bucurie și plăcere ia în mână creionul ori penelul, ca să deseneze chipuri conturate de el și pictate după gustul său propriu, primitiv dar individual și caracteristic. Copilul desenează cu plăcere, până ce nu vine dojana umilitoare și descurajatoare: lasă te, că și așa nu ști desena! Este tot acel păcat ce aiunci, când vom apostrofa copilul micuț, care abia începe a vorbi: faci, tu nu ști vorbi, și așa nu te înțelege nimeni!

Copii în genere au pentru desen mai multă aplicare, decât s'ar crede. Școala aste îndatorată a contribui la dezvoltarea și cultivarea acestui îndemn firesc al copilului. Se înțelege de sine, că în școlile de fete desenul contribuie foarte mult și la perfecționarea din punct de vedere artistic a lucrărilor de mână femeiești. Că hainele, cusăturile și țesăturile țărancei produc asupra privitorului impresie plăcută, este de a se mulțumi numai vitalității și talentului artistic înăscut al ei. Dar, câte forme, câtă simetrie, cât de frumos și artistic și-ar înlocui țărancea produsele sale dacă

ar ști desena și ar cunoaște pretențiile, artei în ornamentală, stilizare, comparație, compoziție, armonia de culori și aplicarea cu gust a diferitelor motive!

Cât pentru băieți știm, că prin desen ei se pregătesc pentru orice ram de instrucție, ba desenul li-e folositor și în alte carieri. Desenul este folositor tuturor, chiar și acelora, cari azi — în lipsa instrucției în desen — nu înțeleg și nici nu știu aprecia productele de artă ori pe cele industriale, pregătite în mod artistic. Școala a neglijat să se ocupe cu tot adinsul de desen, un mijloc excelent și de cel mai mare folos la dezvoltarea gustului estetic și al simțului artistic. Aceasta întârziere și întârziere o simțim azi cu toții: simțul către frumos este prea puțin dezvoltat chiar și la păturile culte. Lumea noastră nu reclamă și nu sprijinește obiectele industriale lucrate cu gust și frumusețe estetică, ci preferă articole de fabrică, lucrate în stil străin firii românești.

Operele artiștilor noștri, sculpturile și alte produse artistice nu au putut pătrunde în sufletul poporului nostru, care n'a avut ocazie să se împărlășească de o educație în această direcție. Singură țărancea română și-a cultivat prin ea însăși aceasta podoabă de suflet, păstrându-ne colecții prețioase de ornamente în frumosele cusături și țesături. Educația artistică trebuie să-și afle obârșia chiar în școala primară, iar școlile normale vor-avea problema de a pregăti pe viitorii învățători în așa fel, ca să poată deveni adevărați apostoli ai frumosului.

Gust estetic are oricine, care se știe bucura de ce este frumos, în al cărui suflet se produce plăcere la vederea frumosului. Acest sentiment nu se poate înlocui prin nimic și nu se poate octoa nimănu. Elevul este simțitor și lui îi place ce este frumos. Dar fiind interesul prea depărtat, abia târziu produce frumosul asupra lui impresie estetică, de aceea profesorul să fie indulgent și să aștepte cu răbdare, până ce sufletul elevului, care, odată *desfăcut*, profesorul să grăbiască a folosi acest prilej.

Vom releva și aci, că intuiția joacă rol principal. Dar nu este suficient ca elevul să „privească” numai în credința, că el va ști crea frumosul. Dacă ar fi suficientă o simplă vedere, atunci cum se face, că cei mai mulți oameni abia ne pot da răspuns precis despre lucruri, pe cari le văd zilnic, d. ex. câte spițe are o roată de car? Cei mai mulți vor ajunge în perplexitate, deși zilnic „văd” cum se rostogolesc roțile carelor. Oamenii „privesc” dar „nu văd” precis, fiindcă n'au interes și nu i-a îndemnat nimeni să „vadă” precis și clar. Așa și elevul! Elevul să învețe a „vedea” și a *purta mâna*. Ochiul și mâna sunt factorii principali la desen!

Expozițiile sunt ocazii potrivite pentru aceasta. Dar trebuie să fină seamă de vârsta și sufletul elevului. Nu se pot da în mâna elevului toate picturile și reproducerile artistice. În sălile de învățământ se vor afișa numai tablouri potrivite și reproduceri artistice, cari nu jicnesc podoaba, ci

delectează prin frumosul lor și inima elevilor de ambele sexe.

Reformarea instrucției desenului preocupă de mult timp pe cei mai excelenți bărbați de școală. Ornamentele geometrice aflate la popoarele de cultură inferioară de notă, că în timpurile vechi întreaga instrucție se mulțumia cu copieri. Mai târziu s'au desenat reproduceri după ornamente și reliefe turnate în gips, în credința, că acestea sunt cele mai potrivite și prielnice ocupațiuni de instrucție și educație artistică.

Pedagogii moderni și specialiștii de azi sunt de acord a recunoaște, că instrucția în desen are o mare valoare sufletească, în creșterea și cultivarea elevilor. Urmând pilda geniilor și savanților, lumea pedagogică de azi dorește, ca prin instrucția în desen elevul să privească natura, să admire frumusețile obiectelor din jurul său, pe cari să le știe reprezenta grafic. Foarte mulți pedagogi s'au ocupat cu desenul și cu toate acestea nu s'a putut obține în școlile rezultate multumitoare. Abia reformele pornite în America, Anglia, Franța și Germania au putut răzbate atmosfera infectată de nepricepere și îndolență.

La noi Români, instrucția desenului este în prima fasie. Cu excepția școlilor de belearte, în cele mai multe școli secundare se face puțin desen artistic, iar în școlile primare abia se îndeletnicesc câțiva învățători zeloși. În Transilvania și Banat materia nouă a desenului s'a înfripat prin profesorii de desen, cari au terminat cursurile la universitatea din Cluj și acei învățători, cari au absolvat cursurile finite în Deva. Este primul pas ce-l fac acești pioneri și avem tot îndemnul să sperăm popularizarea desenului modern chiar și în școlile primare!

Scopul, la care a ținut metoda veche era copierea grafică și însușirea tehnicii, fără considerare la sufletul elevului, la inteligența și facultățile sale de observație și reproducere. Și fiindcă formele abstracte, de multeori neînțelese, nu l-au putut interesa, desenul a devenit o muncă mecanică, ce tânjește sufletul. Această oboseală oarbă și fără rost pedagogic a împiedecat afirmarea și dezvoltarea aptitudinilor și a nimicit vocea de muncă.

Față de aceste îndeletniciri sarbede, metoda nouă conduce pe elev la judecată proprie și conștientă, la vedere corectă, care este cea mai fundamentală cerință a plăcerii estetice. Prin metoda nouă se dezvoltă, în deplină armonie, atât facultățile de observație cât și tehnica executării. Elevul se îndeamnă a desena rațional și pricepător obiectele văzute sau imaginate și prin diferitele combinații, compoziții și variații desenul devine izvorul unui complex de plăceri sufletești; elevul simte plăcerea și bucuria de a crea, de a produce și de a inventa neîntrerupt forme și compoziții nouă și interesante. Instrucția modernă duce în școală înțiuța directă, rațională; în locul abstracției dă elevului realitatea cu toate însușirile ei vizibile. Pentru că a „privi“ și a

„vedea“ nu este una și aceeași! Noi „privim“ cu ochii deschiși și în întunec, dar nu „vedem“ nimic. Generațiile viitoare — zice un psiholog și artist — nu vor umbla oarbe pe strade, ei vor vedea!

Instrucția modernă dorește, ca elevul să deseneze numai aceea, la ce are și simte plăcere, astfel de obiecte, cari stau în strânsă legătură cu viața sa sufletească!

Tehnica depinde dela capacitatea și vârsta elevului, care nu poate fi artist. Desemnurile elevilor trebuie să reoglindească fidel puterea lor proprie de observație, de multeori naivă și superficială — iar executarea planșelor, trebuie să denote adevăratul grad al tehnicii, la care s'a putut ajunge. Să ținem seamă, că desenerile elevilor vor dovedi totdeauna rezultate, din care ochiul specialistului ușor ghicește nunumai capacitatea elevului, ci și metoda, sub a cărei căldură au crescut treptat și în mod genetic frumoasele rezultate.

Evident, că instrucția în desen stă în pragul unei transformări radicale. Nunumai pedagogii și profesorii specialiști, dar și reuniunile învățătoresți se năzuiesc că să refacă educația artistică în spirit nou și modern.

Indemnul principal și conducător de reformare s'a ivit mai întâiu în America. Ideile lui Pestalozzi preocupau acolo demult lumea pedagogică. Se făcea cu mult succes educație în senz artistic. Mulți dintre profesori și învățători se trudeau să dea viață nouă, principiilor marelui pedagog.

Pe urmele lor s'a ridicat apoi *Louis Prang*, care s'a ocupat mai temeinic cu reforma în arta desenului artistic. Copilul — zice Prang — să învețe a prinde întreaga impresiune, în care trăește, pe cea mișcătoare și pe cea nemiscătoare, vietățile, cât și obiectele moarte. Și la desen copilul să se deprindă a da expresie după felul său propriu de cugetare și simțire. Învățătorul și modelul mai mult să îndemne decât să instrueze! În toată procedura, Prang se năzuiește a ținea treaz interesul copilului dezvoltându i memoria și puterea fantaziei, puterea de observație și vederea curată și precisă. El se străusește se desvolte în sufletul elevului dragostea către desen și dorința de muncă în senz artistic, îndemnându-l neconștient a iubi frumosul și arta.

Al doilea mare reformator a fost *Tadd Liberty*, care a sprijinit principiile lui Prang și le-a turnat într'o formă nouă, bine precizată și practică. Pornind pe aceleași baze psihologice, Liberty îndemnă copilul să deseneze cu ambele mâni, o încercare senzațională, care s'a pus în practică în cele mai multe școli americane cu rezultate următoare.

(Va urma)

Oaspeții noștri.

Un grup de 152 colegi din vechiul regat, mai mulți din Capitală, ca făcând parte din Societatea institutorilor și Instituțoarelor din România, au făcut în zilele trecute o frumoasă excursie în Transilvania, după cum am făcut și noi amintire în unul din numerele trecute. La Cluj, excursioniștii au sosit în 29 Iunie. Asociația noastră, care își are sediul, la Cluj le-a organizat o colegială primire, întâmpinându-i la gară dimineața la orele 8, în frunte cu Prefectul, Primarul și alte autorități. La întâmpinare, cel dintâiu salută colegul *G. Almășian*, urând excursioniștilor bun sosit. Primarul și Prefectul salută pe reprezentanții culturii patriei mame, care a protejat pe fii acestui oraș în toate vremile de prigonire și le dorește ca să ducă de aci impresiile cele mai bune. După ce muzica militară întonează câteva cântece naționale, excursioniștii, în societatea colegilor din Cluj și a autorităților pornesc spre oraș în trăsură în câte două rânduri în frunte cu muzica, și ajungând în fața Lupoaicii, trimesă de orașul Roma, inimosul coleg *C. C. Văleanu* din București, evindenziază origina nobilă a poporului nostru cu frumoasă menire.

Excursioniștii au fost încartiruiți cu toți la Casa Invățătorilor, în fața căreia la sosire, s'a încins o horă frățească care nu mai voia să ia sfârșit.

La masa comună, a zilei întâiu, dată de Asociația învățătorilor din Ardeal, în grădina de vară a Restaurantului central au luat parte cei excursioniștii toți membrii corpului didactic primar din Cluj, autoritățile și alți invitați, cu totul în număr de 250 persoane.

Cel dintâiu toast, s'a ridicat de *Di Andrei Pora*, directorul adm. al Casei Invățătorilor, pentru *M. Sa Regele* și familia Domnitoare; căreia i-s'a adus omagiile de adâncă, recunoștință și supunere fiiască. În continuare Dsa salută pe colegii capitalei în numele învățătorilor ardeleni. Ii răspunde *Di George Cherciu*, președintele societății Institutatorilor și conducătorul excursiunii.

Di A. Domide toastează pentru *Di Ministru* al Instrucțiunii *Dr. Anghelescu* și pentru Secretariatul de Instrucție din Cluj.

Se toastează apoi pentru Prefectul *Dr. P. Metes* și primarul *Dr. I. Pop*, cari răspund cu frumoase cuvinte la adresa corpului didactic.

După vorbirea animată a mai multor colegi din Cluj și București, masa se ridică și excursioniștii trec la locuință, pentru a se recrea după un drum lung și obositor.

Seara la orele 9 începe șezătoarea artistică culturală la Teatrul național, data de excursioniști, cu concursul colegător noștrii din Cluj, a corului episcopal. Bucăți frumoase de coruri, și orhestă au alcătuit programul acestei festivități, care a lăsat o frumoasă impresiune în sufletele celor ce au luat parte.

Ziua următoare, excursioniștii conduși de

inv. Clujului, cercetează pe rând toate instituțiile de cultură din Cluj: Școala medie cu Internatul Tărănesc, Universitatea, Biblioteca Universității, Clinicile, și altele. La a doua masă dată cu ajutorul Directoratului de Instrucție din Cluj, seria toastelor o deschide inimosul director școlar al Capitalei *Di C. Văleanu*, care mulțumește fraților săi din Cluj, pentru primirea colegială cu care ia întâmpinat. Deschisă odată seria toastelor, insuflețirea și dragostea frățească se potentează încât nu mai vedeai decât surâs și bună dispoziție pe fețele tuturor, încât aceasta petrecere într'un loc, nu mai voia să ia sfârșit. După ce plecarea era să fie la ora 4, timp prea scurt, s'a făcut intervenție ca vagoanele să se atașeze, la trenul accelerat, care avea plecarea numai la 7-18 d. a. Reușind aceasta, excursioniștii merg la Casa Invățătorilor, unde se fotografiază, după care pornesc la gară.

Despărțirea dela gară a fost o sinceră manifestare de iubire, și aceste 2 zile vor rămâne de sigur cu calde sentimente în sufletele celor ce le-au trăit și simțit.

Reforma școlii primare și mijloacele prin cari ea poate deveni mai folositoare și mai iubită de Poporul nostru.

(Continuare).

Pentru-ca învățământul să poată deștepta activitatea proprie a școlărilor s'a definit:

1. Să nu li-se dea de-agata cunoștințele pe cari elevii le pot afla singuri.

2. Să le dăm să lucreze singuri atât în clasă cât și acasă, dar lucrările ce le cerem să facă, să fie potrivite puterilor lor.

3. Să-i provocăm să încerce singuri procedee noua, iar când nu pot, să-i conducem pe nesimțite așa încât să li-se pară, că ei singuri au inventat ce au făcut.

4. Invățătmântul în viața particulară să servească de model, ca om de inițiativă, întreprinzător etc.

5. Invățătmântul să fie intuitiv și experimental, să fie natural și să deștepte interes.

În cât privește învățământul intuitiv, care e fundamentul acestui soi de învățământ, trebuie să nu pierdem din vedere:

a) Intuiția să fie directă, adică lucrurile să se arate în natură. Numai în cazul când nu putem să arătăm obiectul în natură, ne servim de tablouri, de desemnuri sau de comparațiuni.

b) Să nu arătăm copiilor, mai multe lucruri în acelaș timp, ca să nu împărțim atențiunea.

c) Să producem în mintea copiilor, mai întâi ideea și apoi să le spunem vorba prin care să exprimă acea idee.

d) Intuim întâi în mod analitic, apoi în mod sintetic, adică arătăm întâi obiectul întreg apoi părțile sale, începând cu cele mai principale.

Putem deștepta multă activitate proprie în elevi :

La religie, prin tablouri istorice, hartă, participarea la serviciul divin, cântece religioase și rugăciuni.

La l. română, la predarea bucăților narative prin tablouri și hărți; la bucățile descriptive prin arătarea obiectelor despre care se vorbește.

La gramatică, prin metoda inductiv, prin care adecă școlarii înșiși să și abstragă sau deducă legile pe cari se bazează l. lor maternă.

La compoziții, dacă corecturile se fac și în clasă și conlucră la ele toți școlarii. Mai bine să scriem o bucată de zece ori până când școlarii se obișnuiesc să scrie corect, decât să trecem repede dela o bucată la alta.

La aritmetică, care nu urmărește scopul de a aduna, scădea, a înmulți și a împărți, și de a ști când e a se aplica una sau alta; toate regulile ce s'au scos să fie imediat aplicate. Să nu li-se dea însă regulile prea grele de descurcat și nici multe deodată, ca să nu-i desgustăm.

La geometrie, când le cerem să facă alte figuri, diferite de cele învățate și când le cerem să construiască corpuri, să afle suprafețe ca d. e. suprafața grădinei, curții etc.

La istorie, prin monumente locale, muzee istorice, excursiuni la fața locului, legende, poezii istorice, muzica, etc. La istorie avem principiul important ca despre materialul ce se predă, copii să afle prin judecata lor, cari au fost cauzele și urmările diferitelor evenimente, să aprecieze și să asemeneze acțiunile persoanelor istorice.

La constituția patriei, prin excursiuni la primărie, la județ, la cartea funduară intuind emblema patriei, drapelul, foi de posesiune, harte cadastrale, carte de dare etc.

La geografie, prin excursiuni la câmp, la pădure, la oraș, prin schițe și icoane.

Unele lucruri văzute, vom stărui să se facă din lut să se deseneze în forma de hartă în caete, în nisip.

Vorbind despre Turda, nu vom uita să vorbim și despre moartea lui Mihai Eroul și vom cânta: „Pe Câmpia Turzii“, vom lega adecă vom concentra cunoștințele de geografie cu cele de istorie, desemn, matematică, antropologie, științe naturale, muzica etc., întocmai după cum, la calligrafie trebuie să avem în vedere regulile de gramatică, ortografie și punctuație.

La economie, care are la bază principiul ca unde și intrucât să poate, produsele naturii să fie cercetate în natură și tot acolo să fie urmărite în fazele și amănuntele vieții lor, ne vom ajuta, dacă fiecare școală va ținea o grădină economică bine îngrijită, cu pomi, flori, arbori și o stupină cât de modestă, pentru ca școlarii să se obișnuiască și cu albinăritul.

Grădina școlii se va împărți în trei părți esențiale, dintre cari două se vor folosi pentru pomi și legume, iar din a treia vom da câte un strat fiecărui elev, să cultive într'nsul legume de care

el voiește, însă sub supravegherea învățătorului. Produsul acestui strat va fi proprietatea școlarului. Tot astfel 5—6 pomișori cultivați și altoiți de el.

Formele frumoase din natură, influențează asupra simțământului, iar înțelepciunea cu cari cari sunt întocmite și organizate, ne conduce la adorarea lui Dumnezeu și ne infiltrează în suflete dragostea de muncă.

La desemn, prin a învăța pe elevi să reproducă chipul obiectelor *din natură*.

Această procedură își are originea în procesul de dezvoltare naturală a copilului, din jocurile lui în nisip și lut. În aceste jocuri s'a putut constata, că școlarul produce dela sine formele lucrurilor ce l impresionează.

La alegerea modelului însă, ținem cont de natura copilului; alegem astfel de lucruri, despre cari știm, că-l impresionează plăcut și pentru ca să nu plictisim variem prelegerile prin următoarele soiuri de desemn :

- a) Desemn după natură.
- b) Desemn din memorie.
- c) Desemn după dictat.
- d) Desemn de combinațiune și
- e) Exerciții manuale.

Acestea sunt, unele dintre mijloacele, cari aplicate ocup scrupulozitatea a diferitele obiecte de învățământ vor contribui c școala primară să devină mai folositoare și mai iubită de poporul nostru. Zic și subtrag cuvintele: *unele mijloace*, pentru că mai avem și alte mijloace despre cari în cele ce urmează, voi vorbi mai amănunțit și mai pe larg.

Lucrul manual.

Dintre toate obiectele de studiu ale școlii primare cel mai neglijat până acum, a fost fără îndoială, lucrul manual, deși din punct de vedere pedagogic, nici un obiect nu poate să-l întrecă în importanță. În adevăr, lucrul manual, dă mânilor îndemănare și agilitate, exercită ochiul și-i dă putere de observare; el contribuie ca toate simțurile omului să se desvolte în mod armonios. Pipăitul, auzul, mirosul și gustul ar rămânea în stare rudimentară fără ajutorul lucrărilor manuale. Lucrul manual contribuie foarte mult și la dezvoltarea judecării și a imaginației. Observați un copil, când se joacă făcând ceva cu mâinile! El e foarte preocupat. Înțelegi, că judecă asupra lucrării ce voește să facă; își imaginează cum are să-i iasă diferitele combinațiuni și dacă mintea a găsit un drum bun, copilul e vesel, e fericit, iar la din contră, dacă combinațiunile sale nu se potrivec, el e iritat, e nervos, nefericit.

Lucrul manual ajută în mare măsură și la promovarea moralității. Copii ocupați cu lucruri manuale atrăgătoare, sunt atenți, ascultători și cuminți. Ocupația li sustrage dela rele; ba ea poate fi întrebuințată și ca mijloc de îndreptare pentru copii cu deprinderi rele. Ioachim Heinr. Compe zice în aceasta privință: „Copii, cari au căzut în păcate i-aș ținea numai la lucru ca prin a-

ceasta corpurile lor să se înlărească, fantazia sa se ocupe cu imaginațiuni moderate și domoale, ca astfel să se abată dela lucrările desfrânate“.

Lucrul manual dă omului încredere în forțele sale, îl obicinuește cu ordinea, curățenia și exactitatea. El desvoaltă gustul estetic și simțmintele artistice. Dacă deci, școala activă în înțeles mai larg purcede din ideea muncii, aceeași școală, în sens mai restrâns purcede din cerința ocupării mâinei.

„Instrucțiunea în lucrul de mână în școala primară zice Salicis, nu poate avea de scop a duce pe elev la acel punct al perfecțiunii, încât să poaseadă o meserie“.

În general, va ajunge, dacă un băiat căpătând o sârmă de drot sau un trunchiu de lemn, va fi în stare a face din ele uneltele cele mai simple și a le prevedea cu mânunchiuri etc., ca așa dela lucruri elementare să ajungă a executa alte lucruri mai complicate. Astfel predispozițiile pentru meserii, nu numai vor dobândi deprinderea cu lucru, ci și interes pentru el“.

În acest sens și la noi, la Români ardeleni, s'a pornit o mișcare. În Sibiu, profesorul Moianu și în Blaj profesorul Comșa propuneau odinioară lucrul de mână în pedagogii. Păcat însă, că după o scurtă muncă asiduă anândoi profesorii din lipsa de mijloace, și-au întrerupt cursurile.

Francezii, cari au introdus de mult lucrul manual în școlile lor, după metoda inspectorilor Lully și Rokheron, au două feluri de lucruri manuale:

- a) Lucrul manual în clasă adică „stăruia“ ul norvegian și
- b) Lucrul manual în atelier.

10 Maiu

de: George Cătană.

Zece Maiu! zi sfântă și măreață, fi binecuvântată.

Astăzi e o zi mare pentru tot sufletul românesc; e o zi de sărbătoare națională, e ziua praznicului înălțării neamului nostru. Astăzi păznuim ziua unirii, ziua închegării neamului nostru într'o singură țară mare, frumoasă și bogată numită „România Mare“.

Iubiților Frați!

Țara noastră nu a fost totdeauna așa cum este astăzi. Înainte cu vre-o 60 de ani, ea se compunea numai din două țerișoare mici, din două principate numite: *Muntenia și Moldova*, cari aveau fiecare principele sau domnul său.

Ca să înțelegeți și să cunoașteți mai bine lucrurile, vă rog să mă ascultați să vă torc firul povestirii cu înfișarea acestor două principate, cari astăzi sânt temelja, țara mamă pe lângă care sau grupat în urma războiului acestuia toate țările locuite de Români ca: Bănatul, Ardealul, Bucovina și Basarabia închegându-se România-Mare.

Înainte de asta cu 1816 ani, marele împărat Traian ne-a adus pe noi Români din Italia și ne-a așezat în țara aceasta unde sântem acum, care pe atunci se numia Dacia.

Aici strămoșii nostri trăiau bine, căci țara era bogală și cu așezări întinse, pământul roditor, pădurile pline de vânat, râurile pline de pești câmpii întinse cu pășuni bogate pentru vite, ocne de aur, argint, sare și alte bunătăți multe. Una era rău căci ei strămoșii nostri trebuiau se aibă pururea mâna pe armă, căci țara fiind bogată toți vecinii râvniau se o aibă, se o ia dela ai nostri. Că pe atunci așa era vremea, se sculau din fundul Aziei neamuri peste neamuri care de care mai sălbatic și care era mai tare alunga pe cel mai slab și i lua țara și avutul. Așa bieții strămoșii nostri numai avură pace de aceste popoare barbare cari năvăliau una într'una în Dacia ca se o cuprindă și jăfuiască.

Astfel trecură prin inima Daciei Goții, Ghepizii, Hunii, Avarii, Pecinegii, Cumanii, Tătarii și alții ca toturi năvălitoare în decurs de sute de ani, băgând groază în lume, omorând, jăfuind și arzind. Dar cum au venit, așa sau dus și astăzi nici urmă nu mai e de ei; știți proverbul că: apa trece pietrele rămân.

Strămoșii nostri ce făciau? Când simțiau că se apropie furtuna se trăgiau în fundul codrilor, în creerii munților și acolo își păstrau cu sfințenie limba, legea, portul și obiceiurile de mai înainte. Când valurile vrăjmașe treceau, se simțiau și ei mai ușurați eșiau din ascunzătorile lor, coborau la șes, se închegau și și alegeau conducător.

Unii dintre vrăjmașii năvălitori erau mai buni, mai blânzi, mai puțin primejdioși, cum fură spre exemplu Slavii. Cu aceștia strămoșii nostri trăia multă vreme unii cu alții, se năvăviră între olaltă, împrumutără unii dela alții obiceiuri, credințe, daține și multe cuvinte cari cu timpul sau schimbat, potrivitduși forma după firea limbei noastre.

Cei de pe urmă năvălitori ce au dat peste strămoșii nostri în Dacia fură Ungurii, dar ei nu trecură ca un val de apă, ci se statorniciră aici în Dacia, prinseră rădăcini și stătură cu noi la olaltă o mie de ani până acum când pieri Ungaria și reînviă România Mare!

Bunul Dumnezeu rândui de cum erau ei stăpânitori sus și noi jos, acum se făcu lucru întors, noi sus și ei jos.

Dar ca se putem noi stăpâni, se fim pururea sus, trebuie se avem pe lângă mintea naturală, carea ne-a dat-o bunul Dumnezeu nouă Românilor și învătătură multă, înțelegere și judecată, se iubim școala, lumina, căci în întunec șchiopătează omul și nu o duce departe.

Ungurii fiind cărmuitor peste Ungaria o mie de ani, sau luminat, sau făcut oameni învățați, au lucrat într'adins pentru ca se-și ridice neamul lor, iar pe noi celelalte naționalități ne-au ținut într'adins în întunec, ca să ne poată abate mai ușor după mâna lor, căci ținta lor de căpetenie era să ne maghiarizeze, să ne facă Unguri. Dar fraților! din oul de cuc macăr de'l clocește prive-

ghitoarea, tot pui de cuc ese. Toate încercările lor fură zădărnice.

Ungurii au venit peste noi în Dacia pe la anul 896 după Christos, adecă înainte de asta cu 1020 de ani. Noi fuseserăm aduși aici de Impăratul Traian cu opt sute de ani înaintea lor, adecă noi eram la noi acasă și ei au venit la noi ca oaspeți nechemăți și nepoftiți, sub conducerea lui Arpad. Ei au venit tot din Azia ca și celelalte oarde barbare ce năvăliseră în Dacia înaintea lor.

Când veniră Ungurii aici aflară pe strămoșii nostri închegați, alcătuiți în ducate sau chinezate neatârinate, având fiecare ducat domnul sau căpetenia sa. Astfel de ducate fură: ducatul lui Glad în Banat, ducatul lui Menu. Morut în părțile Crișurilor și ducatul lui Gelu în Ardeal.

Venind Ungurii cuprinseseră cu timpul toate aceste ducate unele după altele, căci conducătorii lor nu se știură uni ca se fie respins cu puteri unite valul dușman, care cuprinzând Dacia până la Carpați, întemeiară o țară nouă numită Ungaria și strămoșii nostri remaseră de atunci tot sub stăpânirea lor o mie de ani, până bine de curund, când în urma războiului mondial (inceput în anul 1914).

Viteazul dorobanț
Rupse al robiei lanț,
Și devenirăm liberi.

În intervalul de o mie de ani cât am fost sub Unguri noi Românii am îndurat multe asupriri, umiliri și dureri, numai noi și m.

Când au venit Ungurii pe aici, ei erau păgâni, iar noi Românii eram creștini ortodoxi, răsăriteni, căci Românii odată cu venirea lor în Dacia, fură creștini.

Când veniră dar Ungurii pe aici, aflară pe Români creștini și începură și ei a primi creștinismul dela Români, adecă religia ortodoxă.

Conducătorii Ungurilor adecă se duseră să vadă cari slujbe Dzeșți sânt mai frumoase, a creștinilor apuseni (catholici) ori a celor răsăriteni, și le-a plăcut mai mult slujba noastră a răsăritenilor, fiind aceasta mai frumoasă, mai pompoasă. Sfătuiră dară pe Unguri se primească religia răsăriteană și mulți din ei o și primiră.

Pe acele vremi Papa d'la Roma avea putere lumească, adecă jinea armată și curle splendidă ca un Impărat și de el ascultau mult craii din Europa.

Cum înțelese el că Ungurii doresc să primească legea răsăriteană, se făcu luntre și punte, pe lângă craii Ungurilor, ca să primească legea lui cea catolică papistașă, făgăduindu-le sprijin, și ajutor, ca să se statorniciască în noua lor patrie. Trimiseră deci craiului Ștefan titlul de rege Apostolic și o coroană de aur, cu carea acesta se încoronă ca cel dintâi rege al Ungurilor la anul o mie după nașterea lui Christos.

Dar Papa nu se mulțami numai cu atât, el îndemnă pe Unguri ca se facă și pe Români papistași; dar Românii nu se învoiră la asta odată cu capul.

De aceia Ungurii începură a persecuta pe Români și încetul cu încetul a-i pune sub picioarele lor.

Și Românii suferiră stările acestea de asuprire aproape 200 de ani, când ajungând cuțitul la os, se lăși vestea în tot Ardealul, că dincolo de munții Carpați ar fi o țară mare și frumoasă, roditoare, și pînă de bunătați, și dacă s'ar duce acolo, ar scăpa de asupririle politice și religioase ale Ungurilor.

Și se sculă atunci din mijlocul Românilor un conducător numit „Radu Negru Vodă” din Făgăraș și pe lângă el se adunară mii de Români, cu muerile, cu copiii, cu vitele și cu tot avutul lor și porniră ca un roi de albine și trecură munții Carpați, prin valea Oitului pe coasta de dincolo a lor, în valea Dunării și formară o țară nouă liberă, numită *Muntenia*. Aciasta se întâmplă cam pe la anul 1290 după Christos.

Fundară orașul Câmpulung cu scaunul domnicesi și cu o biserică frumoasă, drept mulțămire lui Dzeu, că le-au ajutat de zu ajuns până aci. Cu timpul fundară apoi și alte orașe ca: Argheșul, Tîrgoviștea, și în urmă Bucureștii, când Românii se întinseseră până la Dunăre și Marea Neagră. Astfel fu întemeiată *Muntenia*.

Cu vre-o câți-va ani în urmă adecă cam pe la anul 1300—1304 se sculă alt conducător al Românilor din părțile Maramureșului numit „Dragos Vodă” și porni iarăși cu tot poporul său peste Carpați, și întemeiară acolo un stat nou, o țară nouă numită „*Moldova*” cu capitala *Suciava*. Și el porni la drum tot din cauza asupririlor Ungurilor, căci nu le mai puteau suferi, și cu dorul de libertate și de nădăjduire în o țară neatârnată.

Astfel fu întemeiată *Moldova*.

Și e lucru de mirat, cum Ungurii prin apăsările și zilele amare ce le făceau Românilor din Ungaria împinseră lucrurile într'acolo, de Românii din Ungaria soiră peste Carpați și întemeiară *Muntenia* și *Moldova* adecă: „Țara Românească” carea fu apoi „Țara Mamă” și atrase la sinul ei cald toate țările locuite de Români adecă: Banatul, Ardealul, Bucovina și Basarabia formând la olaltă România Mare.

Pronia Dumnezeiască lucră cum omului nu-i dat a ști.

Fapt e, că dacă Ungurii se purtau atunci frumos, și cinstit cu strămoșii nostri, ei nu roiau peste Carpați, și nu întemeiau România, iar noi acum nu aveam cătră cine ridica mâinile după ajutor, nu avea cine să ne cheme la sinul cald de mamă, nu era acul magnetic să ne atragă. Așa Ungurii au făcu-o atunci, și urmările le văd acum după veacuri.

Mare e puterea lui Dumnezeu.

Muntenia și *Moldova* fură dară întemeiate având fiecare Domnitorul ei. Aceste țerișoare cu timpul apoi progresează și ajung a fi vestite și laudate. Ele au avut Domni foarte ilustrii cum au fost: Ștefan cel mare în *Moldova*, Mihai Viteazul

în Muntenia și alți mulți, cari bat pe Turci, Tătari, Unguri, Poloni și pe alți dușmani ai țării lor și se ridică la mare vază și cinste.

Un rău mare era la ei, că aceste două țărișoare nu se știau uni într'o singură țară și trăiră așa sufe de ani, dezbinăți și de multe ori ajungiau de se luptau și frații unii cu alții; iar vecinii lor Ruși și Turci de ajungiau la război de cele mai multe ori purtau războiul pe pământul Românesc și biata țară suferia și sărăcia.

Ajunsese bietul Român de nu știa unde să și plece capul și nu putea și ce-i aduce ziua de mâne.

Mult timp fură subjugăți de Turci și trebuiră să le dea dare în bani și hrană pentru oști, ba chiar și copii mici, pe cari Turcii îi creștiau și făceau din ei soldații cei mai viteji, numiți „ianiceri” cari păziau pe „Sultanul” și când ei intrau în luptă se hotăra soarta ei.

Ba Turcii merseră și mai departe ei licitau tronul Românesc și care da mai multe punți cu galbeni, ajungea Domn, și apoi el jupuia poporul, ca să-și scoată și banii ce ia oat Turcilor și lui. Și Turcii schimbau Domnii cât de des, ca se câștigă bani.

Lăcomia Turcilor nu o putea nime sătura.

În chipul acesta ajunseră pe tronul Românesc mulți Greci din Fanar (un suburbiu al Constantinopolului) numiți „Fanarioti”, căci ei având mulți bani, cumpărau tronul dela Turci, și când veniau ei să-și ocupe tronul aduceau și alte lifte rele, nemotenii de ale lor, și le dau cele mai însemnate și mai grase slujbe din țară, și astfel țara se umplu de lifte străine, cari sugiau toată vloga bietului Român, iar limba românească fu mereu izgonită și înlocuită cu cea grecească în școale, în biserică și pe la curțile boeresti.

Stările acestea triste ținură mai multe sute de ani.

Astfel Românii de dincolo suferiră nespuse de mult, iar noi cei de dincoaci suferirăm din partea Ungurilor, cari ne luau toate drepturile, și voiau să ne facă Unguri cu sila.

La Românii de dincolo de munți le aduse Dumnezeu de-și cam târziu gândul bun, le lumină mințile și sub domnia bunului și milostivului Domn Ioan Cuza Vodă (1859—1866) Muntenia și Moldova se uniră într'un stat mai puternic mai bogat, mai temut numit „România”.

Această unire fu prima temelie, cel dintâi pas pentru nădejdele de mai bine. Aciastă unire fu cea dintâi zală la lanțul de aur care ne aduce România Mare.

Zi mare și sfântă, 10 Mai, zi plină de duioase amintiri, fi binecuvântată, căci tu ai fost începutul aspirațiilor noastre naționale, fi binecuvântată.

Noi Românii de dincoaci de Carpați remaserăm tot sub Unguri, dar simțiam că se apropie plinirea vremii.

După Cuza Vodă urmă pe tronul Românesc înțeleptul rege Carol. Sub dânsul Românii avură război cu Turcii în anul 1877, 1878. Românii

alătura cu Rușii bătură ciâncen pe Turci la Plevna, Grivița și Vidin. Atunci se câștigă independența României, adică scoaterea ei de sub jugul turcesc (1877) și ridicarea ei la rangul de Regat (1881):

Altă zală de aur la lanțul măreț care avea să ne uniască. Simțiam și mai mult că se apropie vremea. După moartea înțeleptului rege Carol, întâmplată în 27 Septembrie 1914 ajunse la tronul României regele Ferdinand I-ul sub a cărui domnie erupse în Europa războiul mondial, în a cărui vârtej intră și România în 15 August 1916, alătura de antantă, adică cu Anglia, Franciz, Italia, Sârbia contra Germaniei, Austro-Ungariei, Bulgariei și Turciei.

La Mărășești, Mărăști și Oituz brava armată Română făcu minuni de vitejie. Dușmanii fură alungați peste hotar departe. În toamna anului 1918 urmă dezastrul puterilor centrale și prăbușirea monarhiei Austro-Ungare.

Atunci Românii din Ungaria ținură în 18 Novembre (1 Decembrie) 1918 în orașul Alba-Iulia o adunare memorabilă și declarară cu entuziasm alipirea lor la România la carea se alipiseră și Basarabeni și Bucovenieni.

Viteaza armată Română cuprinse apoi țările alipite și făcu ordine, străjuind hotarale la Nistru contra Rușilor bolșevici, iar la Tisa contra Ungurilor.

Ungurii atăcară pe Români la Solnoc lângă Tisa; atunci armatele române sub conducerea viteazului general Moșoiu fiu al Ardealului îi respinseră; trecură Românii Tisa, bătură strașnic pe Unguri și cuprinseră în 4 August 1919 cetatea umilirii noastre de veacuri Budapesta, și puseră mândrul nostru tricolor pe toate edificiile publice de acolo.

Astfel se dete lovitura de moarte Ungurilor, iar respalata neamului nostru pentru umilirea de veacuri fu nespuse de mare.

Iată fraților! Ce zi sfântă, ce zi măreață sărbăm noi astăzi.

Oara a sunat, visul ni-sa împlinit; ne vedem astăzi toți Românii adunați la un loc sub un cap încoronat în o țară mare, frumoasă și binecuvântată cu toate darurile naturii.

Să fim mândri de țara noastră să fim făloși că sântem Români și se lucrăm toți din toate puterile pentru înflorirea țării noastre iubite și pentru înălțarea neamului nostru Românesc.

Și acum Tie Doamne; Tie mulțămim în genuchi cădem, pre Tine te laudăm și rugăciuni de mulțămifă îți aducem, că ne-ai ajutat de ne-am văzut cu ochii visul nostru împlinit, visul nostru de veacuri, de dorul căruia ne-au murit și moșii și strămoșii.

10 Maiu! zi măreață și sfântă pentru noi, fi binecuvântată. În veci te va sărbătorii neamul nostru și prin os de mulțămifă va aduce tuturor celor ce au lucrat la înfăptuirea acestui ideal național al nostru, căci aceasta este ziua carea au făcuto Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim întrânsa.

Și acum fraților se strigăm cu toții:
 Trăiască Maiestatea sa regele Ferdinand I!
 Trăiască Maiestatea sa regina Maria!
 Trăiască moștenitorul tronului Carol!
 Trăiască întreaga Augustă casă Domnitoare!
 Trăiască poporul Român unit!
 Trăiască România Mare!

Brebul, la 10 Maiu 1922.

Pedagogie-medicală.

Ceva despre Ocrotirea creerului copiilor.

Nu va fi fără de rost, de ne-a ocupat și cu unele cerințe, cari direct ne ating în ocupațiunea noastră zilnică ca educatori.

Chestiunea ocrotirii creerului copiilor, s'ar rezuma într'o împedecare a degenerării psihicului uman, deosebit în timpul de față, pe urma nuai războiului desastroos, deosebit în cea ce privește viața fizică, dar mai ales psihică a indivizilor, zic, chestiunea reclamă un devotat studiu în omănunte, un grabnic început profilactic dar nu aparte, ci ni comun, aduce cu sine *chiar o legiferare în acest domeniu*. Simptoainele slăbirii minții se arată deja la tot pașul în viața școlară, cu un cortegiu de manifestațiuni cu mult mai grav, decât poate ni'l închipuriru, ce ne dă de gândit, cum anume se preintimpinăm împedecând sleireedegenerarea creerului micuților.

Avem se scrutăm, cari sunt principali dujmani ai minții lor. Pe urma unei analire obiective, a acestor manifestațiuni, ușor vom putea staveri, *că ameliorarea creerului copiilor se va putea face cu succes, încă în timpul înainte de venirea lor pe lume. Vom avea se începem cu rarizarea la părinții copilului*. Evident deci, că pentru a feri creerul de atâtea abateri anormale, a preveni cu eficaritate atâtea atacuri contra lui, a se inamjura după posibilitate atâtea boale sufleteșidebilitate, nervositate, imberilitate — idiotie — degenerare-depravare; datorință avem, ca fără amănare se ne oprim la cauzele lor provocătoare.

Cu toate că prea îndepărtat întrevăz-eu timpul acela, când factorii statului nostru se vor pătrunde tot mai mult de cardinalitatea acestei chestiuni pur națională socială, când prin legi de caracter umanigrenic se va ocroti creerul. Matinaliștii vremilor noastre vor zunbi poate la aceste și vor zice, dar se nu ne mai ocupăm și de aceste terne. atunci când avem altele mai importante. Cum însă, nu suntem deloc stingeniți de ane ocupa, ba am nedejde, că oamenii devotați cauzelor comune, cu căldura inimei lor, se vor ocupa chiar în brutul materialiştilor cu terna ocrotirii spiritului. Și cari dintre intelectuali unui neau și stat sunt mai chemați în primul loc, ca medicul, pedagogul și preotul. Acești trei ca cei mai aproape de sufletul mulțimei, *numai ei vor avea de a face re acest teren; ei cași buni români, cași harnici cetățeni se vor opri la orice*

moment, orice caz, vor studia orice apartie, vor clojeni orice esces, vor îndrepta orice patimă și vor scoate concluziile ce vor forma punctul de mâne care în materialul ce va servi la legiferarea de mâne.

Această chemare și sfântă datorință o au acești trei factori intelectuali, astfel că pe urma muncilor va răsări *vigurozitatea, fizică, psihică intelectuală și morală a neamului nostru românesc*.

Acești factorii însă să nu uște faptul, ea inșiși să fie lumina cea adevărată, mndelul întrupat, motorul demn de imitat în fața colectivității, fiilor neamului și a cetățenilor de ei conduși.

Prin viața lor cumpătată de toate zilele plină de vlagă prin taiul lor pildint, au ecești trei conducători să fie cel mai pronunțat obstacol, zăgaz contra slăbirii creerului.

Vor fi conduși în activitatea lor de dorul premenirii, de cel a însenătoșirii, se vor feri de o prefăcută pudoare, de o duplicitate sufletească amăgitoare, de a ști vorbi frumos în largul satului, în a statului, până ce în viața lor orivată casnică ei chiar făpuesc contrarul.

Se nizuiască apoi acești trei factori de a ști mult din tot ceia ce se referește la această chestuine; punând numai decât acolo unde se recere, acolo unde se ivesc simptoame stavilă multor obiceniri rele, multor mizerii și boale.

Pe depiin reesc deci, că lupta pentru ocrotirea creerului copilor nu la copil, ci la părinții copillor se va începe.

P. Dirlea, prof.

Apel către colegi.

În „Patria“ din lunie c. veți găsi un articol alarmant. *Politicianismul în instituțiile de cultură și educație*. Și pentru-că ne primește. Iubiților Colegi, Vă atrag atențiunea asupra lui, nu cumva să vă scape din vedere și să nu cetiți acest prețios omagiu, adus nouă, dascătilor, și cauzei dreptății absolute, de valorasul organ oficios al partidului absolut veritabil pe aceste plaiuri.

Se spune aici între altele — Iubiților — că „Casa În vățătorilor“, proprietate a statului ungu-resc, preluându-se de către Consiliul Dirigent, contra intențiunilor înalte ale acestuia și-a nizumțelor sale în loc ca sub numele de Colegiul Latin și sub controlul Universității să vadă înștițuțiunea înălțată pe Olimp, — cu regret, și mulțumită bizantismului și politicianismului averescan, iar mai târziu celui liberal, după obiceiul fanariot, vânând după partizani și ținând seama că cumpăna, „dreptății numai într'o parte se poate aplica“, „spre ai nostri“, pe lângă altele s'a săvârșit și „acel păcat strigător la cer“, ca contra destinației sale olimpice (predestinația Consiliul Dirigent = învață Dascăle car e) *s'a redus la ceea ce era sub Unguri: Internal pentru copiii învățătorilor, cari învață la universitatea din Cluj; cu toate protestările Senatului Universitar. Sic!*

Vedeți voi acum, Fraților, unde duce poli

ticianismul? Colegiul Latin să fie redus, la un simplu internat studentesc, unde — ah leho — azi îndrumă un învățător, el însuși student la universitate, dar . . . deputat liberal dl. A. Pora! — Suntem oare în Asia, Domnitor — că Casa învățătorilor să nu poată fi dirijată de un simplu învățător, și numai pe seama copiilor de învățător, când aceea ar putea fi condusă cu tactul și devotamentul cunoscut al Dlui Dr. O. Ghibu, prof. universitar, fost secretar general al Resortului Instrucțiunii sub Consiliul Dirigent, care deplasându-se ca leul — în „Casa Învățătorilor“ și ocupând locul acestora și-al fiilor lor, nu se lasă bătut adecă scos din casă, ci cu o îndrăzneală necvalificabilă, apelează la Rege!!

Dle fost Secretar General!!

Nu găsești, că de prezent prea te afli în Corpul delicti pentru a putea oprina în chestia Casei la Rege? Ori crezi, că toată lumea-i oarbă și numai Dta vezi?

Frați, Colegi, cetiți aceste rânduri, rar și respicat, dar cetiți și Patria, articolul amintit, tot rar și respicat, și înțelegeți odată, ce-i politicianism și balcanism, ce-i sinceritatea și dreptatea și cari sunt interesele noastre de tagmă și culturale! Trebuie să ne cunoaștem pretinui și să observăm dușmanii!! Discutăm mai puțin și obiectiv, iar când e de făcut, să știm ce facem și să facem mai mult!

De altfel semnele-s favorabile, căci prea și-au eșit din sărite.

Al Vostriu: Nicolae Popa.

Concepție rușinoasă

Se numește acel complex de idei și sentimente, care formează patrimoniul unei vremi trecute și nu are nimic comun cu năcăzurile și nevoile în cari se zbate o societate întreagă spre a afla alvia normală în care să curgă viața ei și tu totuși cerci să le mai menții.

De concepții rușinoase le putem timbra toate acele zvârcoliri și nizuinți șubrede ale cuiva, când unei forme mai potrivite de viață, unui nou aranjament social îi pune în cale toate piedecile posibile, numai de dragul unor stări din trecut în culcușul cărora s'a acclimatizat atât de bine, încât pentru nimic în lume nu-i vine a-l părăsi.

Și în fine concepție rușinoasă se poate chema acea mentalitate și personalitate (individuală sau colectivă), care contestă altuia dreptatea spuselor lui și chiar dreptul de a le spune și a se apăra, pe motive de ordin de pregătire formal.

Aceasta impresie ni-a produs-o cele câteva crampe de vorbe din rubrica „Telefonul Unirii“ al Ziarului „Unirea“ No. 22. cu referință la articolele în chestia statificării din revista noastră.

În fața adevărilor espuse acolo și documentate, ce ar fi putut să zică, fie chiar și „Unirea“? Dar totuși ca să nu rămână fără nici o vorbă, a crezut de cuviință să deplaseze problema Celor scrise, cu toate că nu le convin, le dau

pace, dar autorii, autorii sunt prea mici și din ei trebuie făcut puțin haz. Astfel raționează anonimul din „Telefonul Unirii“. Dar acest fel de raționament ne indică încă odată (și pe aceasta cale) mentalități pe cari noi de parte de a le socoti de „grozave“, le judecăm vrednice de conpătimit.

Da! Unirea ne socotește de „grozavi“ și noi nu ne mirăm de aceasta. Căci doar sunt date toate elementele normale și naturale, ca ei să poată simți senzația de „groază“. De o parte mentalitatea lor specifică de a privi lucrurile și oamenii, de ai fi fost știut și pregătut într-o formă și acum să-i vezi, că se pot afirma și gândi altfel, de altă parte adevărurile și stările așa cum se prezintă, zic toate aceste formează circumstanță potrivită de a-ți revoca în minte noțiunea de grozăv.

Dar cu toate aceste cât de grozavă și greșită trebuie să fie concepția, care nu recunoaște pe cineva îndreptățit să-și spună părerea dintr'un punct de vedere ceva mai înaltuț supra unor probleme, din cauza, că pregătirea-i e puțină și temeiul așisderea. Curat casticism antic clerical. Adică nu poți gândi, nu poți vedea și simți mai mult de cât numai atâta câtă cărmoașe de permisiune într'o direcție sau alta i-ți va da clerul, Sau câtă pregătire formală (școală) ai. Dar dacă așa merge lucrul, atunci și în privința aceasta îi putem spune anonimului dela „Unirea“, că cei ce am scris articolele din „Învățătorul“, scoțând la iveală Diplomele și certificatele școlare de până acum, dacă nu mai mult, cel puțin de atâta pregătire școlară cât are dânsul, unul fie care am da dovadă: Tezele susținute de noi însă n'au nevoie de nu știu ce pregătiri de academie teologică, ci numai de puțin simț de realitate, cinste și scârbă față de tot ce e fals și fariseesc.

Iată dar noi, prin tot ceea ce am susținut, de parte de a fi ridicoli am spus un adevăr pe care îl înțelege toată lumea nepreocupată, iar felul cum cineva încearcă a reflecta la cele spuse de noi nu e numai, ridicol, ci chiar caraghios și mentalitatea-i cu drept cuvânt îi s'ar putea numi caraghioslăc.

Dar să trecem mai departe. Toate le-am fi suportat și am fi tăcut căci în merit deocamdată nimeni n'a încercat analizând să contesteze adevărurile din cele trei articole ale noastre. Însă întreaga noastră învățătorime pe drept cuvânt se poate simți adăuc jignită, când unii din cei ce vecinic îi spun, că ei sunt frați (că reprezintă) dreptatea, morala și adevărul, îndrăznesc a nega și a dubita un fapt recunoscut de toată lumea ca mîntea sănătoasă, anume, că luptele noastre românești din trecut împotriva stăpînirii maghiare au avut un sprigin deosebit în corpul nostru învățătoresc. Va să zică de imputări de felul acestora merită să se învrednicească munca asiduă dinainte de războiu a învățătorimii? Până acolo trebuie să meargă uitarea de sine a unora din tabăra contrară astăzi noauă?

Dacă biserica susține, că atitudinea ce o are în susținerea școlii confessionale nu e medievală,

atunci iasă la lumină și argumenteze acest lucru. Cele câteva svonuri, de motivele pentru cari nu vrea să cedeze, tocmai probează o astfel de mentalitate în întregimea sa. Iasă și arele cum și cu ce vrea să asigure învățătura pentru cetățenii țării. Apoi cum are de gând să aranjeze odată faprice, fără amânare de nici un cias, soartea jalnică a pretinșilor ei învățători, ziși confesionali? Căci zvârcolirea acestora de a se smulge din ghiarele bisericii de o parte și încăpăținarea bisericii de a nu-i face scăpați de altă parte, își reamintește fără să vrei de suferințele ce le au îndurat robii din anticitate, când cu eliberarea de sub stăpânii lor și a iobăgimii de sub feudali și de sub *zecitulata* (*dejma*) preotească. Cu argumente vrem ca cineva să-și probeze încăpăținarea. Și încă argumente pe cari tot omul de bine să le poată percepe și primi. Dar nu să vie cineva cu vorbe de *drepturi istorice!* Că dacă societatea actuală va permite rehabilitarea în *drepturile istorice* la toți aceia, cari au fost stăpâni pe astfel de monstruoziități, atunci ar însemna, ca să începem cu viața omeniei din nou dela Adam.

Noi suntem gata pentru orice eventualitate, a apăra dreptatea. Dreptatea pe care o reclamă timpul și o vrea și Dumnezeu și oamenii. Și pentru apărarea acestei dreptăți vom încerca cu modestele noastre puteri, după puțință și trebuință a ne ridica și la înălțimea „*Olimpului*” și ne vom pogori și în „*Tartar*”, dacă va fi necesar. Cu privire la cele scrise în Nrul trecut al revistei noastre, am tractat unele chestiuni întru atâta, pe cât puteam să facem așa ceva în cadrele unor articole de gazetă. Dar avem date și material pe care la timp de nevoie îl vom folosi în forma ce ni se va arăta mai priincioasă. Vrem însă, ca cine are ceva de spus să nu deraieze dela obiect. Răstoarne afirmațiile și și le impuie pe ale sale documentat. Dar nu facă pe *naivul*, că cineva pentru aceea nu poate pertracta ceva și spune un adevăr fiindcă n'are pregătiri de academie teologică. Mi se pare că cei mici și cu mai puțină pregătire mai adeseori spun adevărul decât cei „*mari*”, cari în multe cazuri încearcă a abuza de prostia și bunăcredința mulțimii.

Apoi să se știe, că oamenii de bun simț nu se scandalizează de ceea ce afirmă și cer învățătorii confesionali, căci cine are numai nițică inimă, de mult știe, că păharul suferinșii acestora e pun, ci se scandalizează până la îngreșoare de aceia, cari pe cei flămânzi și trăitori în cea mai mare mizerie pământească îi îndrumă să se hrănească și trăiască cu nădejdea în *binzle de dincolo*, pe când ei îndrumătorii fac toate sforțările să-și iee partea lor de bine *de aici*.

Mai departe învățătorii nici odată n'au fost și nu vor fi (misiunea lor nu e de atare). Impotriva cinstei și adevărului propovăduit și *instiuit* de „*Mântuitorul lumii*”, dar când cineva trece peste orice margine suportabilă de șicane și submasca misiunii de propovăduitor a adevărului, moralei și dreptății, înoată în cel mai cras *siberisticism*, atunci e o datorință a învățătorimii de

a nu stia cu mâinile în sin și a semnală pericolul până nu e prea târziu. Nu vrem, ca acele cauze și motive, ce au adus o pată atât de rușinoasă asupra civilizației moderne a omeniei (stările din Rusia) să-și exercite efectele și pe pământul scump al visului nostru realizat, căci noi învățătorimea am suferit adânc pentru aceasta realitate, tocmai pe timpul când alții *compuneau și subscriau* „*Declarațiile*” și „*Memoriile*” de loialitate și de renegare a oricărei aspirații juste și de drept pentru neamul lor.

Din aceste și alte multe considerațiuni, cei ce au ajuns astăzi *îndrumătorii* învățământului primar, exercită aceasta însărcinare cu mai multă competență, decât aceia cari cu orice preț vor să rămână *îndrumători* într'un lucru de care în toate timpurile, după felul cum l-au condus, par'că și-ar fi bătut numai joc de el.

Cavril Almășian,
Inv.

Învățătorul activ și învățătorul penzionar.

(Continuare)

Și starea aceasta mizeră e generală și a fost staționară până la izbucnirea războiului mondial.

Rândui bunul Dzeu vremea, de se sfârși războiul și visul nostru de veacuri se implini mai iute de cum am fi gândit și mai bine decum l'am visat. În sufletul bietului dascăl confesional răsări un colț de nădejde, o bucurie îi cuprinsese sufletul, pentrucă știa, că la realizarea acestui vis mândru a contribuit și el cu toată ființa sa, cu toată mintea sa, cu toată personalitatea sa, cu tot sufletul său.

Cine era acum mai fâlos, mai fericit decât el, învățătorul confes. că acum știa că va fi plătit omeneste din vistieria statului său și astfel va putea munci cu puteri îndoite pentru luminarea neamului său și întărirea țării sale.

Așteaptă astăzi, așteaptă mâne, trece un an, doi, trei ani și cu durere în suflet vede, că toți foștii învățători de stat, cei mai mulți străini de neamul nostru, sunt favorizați, au întâietate, sunt plătiți de statul român cum se cade, și răd de noi dascălii confesionali zicândunc: vedeți! acum e România Mare, e Ministeriul vostru românesc, dar tot noi suntem cei dintâi, voi mai așteptați, că mai aveți vreme.

Câte guverne s'au perândat dela unitatea noastră națională incoaci, cătră toate ne-am adresat, dar nime nu a avut urechi se audă glasul celor vre-o 4 mii de dascăli români din Banat, Ardeal, Crișana și Maramureș, cari spuneau că din micul sălar nu mai pot trăi. Se lăsau bieții oamenii de creșterea potrivită a familiei lor, dar în scumpetea aceasta ajungeau peritori de foame, desperarea le cuprinsese sufletul că nu putea flămânzi, se se muncească în ogorul neamului.

Li s'au promis că din . . . Octombrie până în Aprilie și din Aprilie până în Octombrie, dar nu li sa dat nimic.

În an. 1921 li s'a promis că vor primi și o diferență de salar, care a rămas numai promisiune. Li s'a promis în Octombrie an. tr. că guvernul va unifica salariile la egal cu ale celor dela stat, eventual va statifica școlile. Nici una, nici alta. Învățătorii s'au ales cu o îngrozitoare decepție în suflet.

La statificarea școlilor confes. știm că se opun capii noștri bisericești. Pe noi acest lucru nu ne împoartă. Să-și capete învățătorii confes. salariile lor la egal cu cei de stat, încolo treaba legislatorilor noștri cum se vor înțelege cu conzistorele bisericești.

Noi știm că învățătorii confes. sub guvernele ungurești au fost martiri, de ce să fie și acum? și de ce din neînțelegerile legiuitorilor cu susținătorii școlilor se suferă învățătorii, familiile lor, și în genere cultura poporului nostru.

Învățătorii confesionali știu că și-au făcut datorința cu vârf și îndesat, au muncit — dacă nu mai mult — cel puțin atâta ca ori și care învățător de stat; pretindem deci sus și tare ca statul să ne dea salarul ce ni-se cade ca să putem trăi și să ne putem crește familia conform poziției noastre, că doar suntem într-o țară civilizată.

Dacă așa va fi, dacă Învățătorul român va fi scutit de mizerie, și își va avea asigurat traiul său și al familiei sale, se va putea și aștepta dela dânsul o muncă mai intensivă și mai rodnică în toate privințele. Dânsul se va mișca mai liber, va fi mai independent, nimbul învățătorului și al școlii se va ridica și apoi prin ridicarea statului învățătoresc, ridicăm națiunea însași, după cum zice și marele Disterweg.

Guvernul actual, spre bucuria noastră, a auzit glasul de desperare a celor 4 mil de dascăli români și a și început a face pașii de lipsă pentru statificarea învățătorilor pe toată linia. Să nu fie însă și acest lucru numai la aparență și se fie rătăcirea cea de apoi, mai rea ca cea dinfăi.

*

Deodată cu statificarea învățătorilor guvernul să fie rugat să nu uite nici pe învățătorii pensionați și văduvele învățătorilor, cari se sbat sârmanii în cea mai mare mizerie și se luptă cu neajunsuri și lipsuri de tot felul.

După ce o viață întreagă au muncit cu zel și devotație pentru ridicarea neamului nostru, ar fi păcat să rămână uitați, peritori de foame; țara să le fie recunoscătoare, acum când nu mai pot munci. Căci se știe că învățătorul e omul școlii, toată viața sa a fost legat de școală, cu alte lucruri aducătoare de venit nu s'a putut ocupa, a fost avizat să trăiască și să-și crească familia numai din micul său salar și acum când nu mai poate munci, când i-s'au istovit puterile fizice și spirituale, țara e datoare a-i veni într'ajutor, dându-i o pensie corespunzătoare,

din care să poată trăi el și familia sa scutit de grija zilei de mâine.

Guvernul să fie rugat a aduce o nouă lege de pensie pentru învățători și văduvele lor, corespunzătoare zilelor noastre.

Făcând guvernul acest lucru, adică plătind pe învățătorii activi regulat și bine, din visteria statului, iar celor pensionați procurându-le un trai liniștit, scutit de mizerie, se vor aplica și la această carieră oameni destoinici, devotați cu trup cu suflet școlii și culturii poporului și nu vor tânji școlile ca acum, din lipsa învățătorilor.

Să se pună temelie trainică culturii poporului și această temelie pe carea se razimă întreg învățământul de mai târziu, sunt școlile poporale primare.

Atunci când vom avea școlile poporale la înălțime, învățătorii bine salariați și devotați chemării lor, vom avea și un popor luminat și atunci ne-am ajuns scopul.

De ce dar întârziem, când știm de unde se începem lucrarea?

Cei ce au urechi de auzit — se audă!

Brebul, Martie 1922.

George Cătană,
inv.

Oficiale.

Raport general,

despre activitatea secției învățătorilor din Jud Făgăraș pe anul 1920—21.

Tagma învățătorescă în anul 1921 a fost preocupată de chestiunea salarizării în general iar învățătorimea din Ardeal a mai fost preocupată în special și de statificarea școlilor. Putem anunța cu bucurie, că la deslegarea acestor mari probleme ce au preocupat pe învățători, secția noastră județeană încă și-a luat partea sa, luptând umăr la umăr ca să dea aportul cuvenit acestei mișcări menite a da soluțiile cuvenite acestor probleme de căpetenie.

Dar ne permitem a înșira evenimentele așa cum s'au întâmplat:

În Congresul general ținut la București în primăvara anului 1921, învățătorimea a fost avizată, că Ministerul Instrucțiunii în proiectul său de buget, încadrase învățătorii, în cece privește retribuțiile lor, în categoria ușierilor dela Minister. Acest fapt a determinat pe congresiști, ca să recurgă la astfel de mijloace, cari să îndrepteze și să schimbe radical felul de cugetare al celor în drept ca astfel tagmei noastre să i-se dea satisfacția cuvenită. Spre acest scop Congresul și-a fixat punctul său de vedere, statorind dezideratele sale bine precise, alegând un comitet esecutiv de 10 membrii, cari să intervină la Ministere și la diferiții șefi de partide și parlamentari.

Tot în sensul acesta s'a dat lozinca de sus

din partea acestui comitet de 10, ca învățătorimea din întreagă țara să subscrie de misile din învățământ în cazul când intervențiile comisiei ar da de uși încuiate și de urechi surde.

În urma avizului din centru, secția noastră întrunită în 3—4 Iunie la Făgăraș, pusă în cunoștință de cauză, cu mare însuflețire, ca un singur om s'a solidarizat pe deplin, a semnat demisiile, în deplină conștiință, că numai dând dovadă de o plină solidaritate, și fiind conștie că în unire e puterea, își va putea duce la îndeplinire revendicările sale juste.

Acest gest urmat întocmai și de alte județe, comisiei executive i-a dat puterea morală, ca să poată sta de vorbă, dar mai ales, ca cei-ce le făcuse promisiuni mulțumitoare și liniștitoare, să le și țină și să le și execute.

Demisiile subscrise n'au fost puse la dispoziția Comitetului executiv, după ce revendicările noastre au fost satisfăcute în mare parte. Nu putem trece cu vederea și ne ținem de datoria a aminti aci munca depusă și în aceasta cază din partea valorosului nostru coleg Traian Șuten, care cu scrisul, vorba, intervenția sa neobosită a luat parte fără preget la toate mișcările tagmei noastre. Suntem mândri, că aparține secției noastre și că dela Făgăraș s'au pornit aproape toate ideile și mișcările evolutive referitoare la soarta învățătorilor și învățământului din ultimii ani în Ardeal.

Tot cu ocazia Congresului din 3—5 Maiu 1921 ținut la București președintele secției Dvoastre a luat cuvântul în chestia învățătorilor confesionali din Ardeal, cerând sprijinul congresului, ca dorința acestor învățători exprimată în toate Congresele ținute în Ardeal, să fie satisfăcută, adică să fie și ei statificați și puși pe același picior de egalitate cu ceilalți colegi ai lor. Acest deziderat a și fost primit în unanimitate de către congres. Cu toate acestea executarea acestui deziderat a mai suferit oarecare amânare, deoarece Ministrul căuta o cale potrivită pentru a pertracta cu arhieriei români modalitatea statificării învățământului primar. Congresul învățătorilor ardeleni ținut în luna August 1921 la Cluj, a pus din nou în fruntea dezideratelor sale statificarea școalelor. Notăm cu plăcere, că o bună parte din gazetele noastre discutau cu binevoiență chestia statificării, și în acest fel precum și prin toate congresele noastre aceasta s'a ținut la suprafață și la ordinea zilei.

Mulțumită acestora, factorii competenții s'au convins pe deplin că statificarea școalelor și asimilarea învățătorilor nu mai poate suferi amânare, în luna Octomvrie 1921 a subscris decretul de numire la stat la 20 colegi din secția noastră, cari ceruse până în această lună numirea la stat.

Ne ținem de plăcută datorință a aminti dela acest loc și a exprima mulțumirile noastre sincere Dlui Gheorghe Codrea, revizorului nostru școlar, care în totdeauna a fost șampionul ideii de statificare al școalelor conf., și cu orice

prilej și-a spus părerea față de mai mari, sprijinind acest deziderat din inima curată. În special ne aducem cu viae plăcere aminte, când dânsul în luna Octomvrie, a determinat pe Dl. Director general al Instrucțiunii din Cluj, ca să semneze primele decrete de numire ale celor 20 învățători confesionali din județ, obținând promisiune, că prin o cerere comună și restul de învățători confesionali, vor fi provăzuți cu decrete de numire la stat.

În urma evenimentelor politice și a schimbării regimului, restul decretelor au fost reținute la directoratul general din Cluj, până la intervenția delegației conferinței învățătoresți, după care toți colegii noștri din județ au primit decretul de numire.

Aceste două probleme au preocupat în acești ani învățătorimea noastră din Ardeal: chestia salarizării și a statificării.

Când scriem și compunem acest raport anual, privind la drumul spinos și plin de totfelul de piedeci naturale și măestrite, putem vedea cu deplină satisfacție, că dezideratele noastre au fost îndeplinite aproape integral.

La toate acțiunile și mișcările acestea frații noștri colegi din acest județ și-au luat partea leului, prin solidaritatea, disciplina, conștiința de împlinirea datoriei ca membrii ai secției și ai asociației noastre, dând prin aceasta putere morală conducătorilor săi de a-și spune cu demnitate și tărie cuvântul oriunde a fost de lipsă. Pentru toate acestea vă rugăm să primiți frați colegi mulțumirile noastre, solicitându-vă și pe viitor sprijinul și concursul în toate acțiunile noastre menite a ridica tot mai sus tagma noastră.

Cu durere sufletească anunțăm pierderile mari și ireparabile ce a îndurat secția noastră prim moartea scumpilor noștri colegi, toți încă în floarea vieții și anume a regretaților de toți Vincentiu Fărcaș, din Ileni, Teodor Nemeș din Voila, Ciungara din Breaza și Borzea din Rucăr. Ne plecăm genunchii sufletului nostru în fața destinului neevitabil, zicând și cu acest prilej Dzeu să-i ierte! Memoria lor va rămâne scumpă nouă tuturor, cari am viețuit și muncit cu dânsii.

Acum dați-ne voie să arătăm pe lângă aceste mișcări și acțiuni de ordin general, activitatea secției județene și a subsecțiilor noastre în număr de 4.

În anul 1921 secția noastră a ținut în 8 Aprilie o ședință de constituire, cu care prilej s'a ales actualul birou și Comitet. A doua ședință a ținut-o la 3 Iunie după confirmarea oficială cu care prilej în urma ordinului dela Centru s'au semnat demisiile în vederea luptei pentru revendicarea chestiei noastre materiale.

Înainte de a trece la înșirarea activității amănunțită a subsecțiilor noastre, ținem să spunem, că la adunările noastre de toamnă și primăvară Dl. revizor școlar a participat în totdeauna, așa încât învățătorii având în adunările lor pe fratele lor mai mare, pașii lor au fost

călăuziți în spre bine adunările subsecțiilor au devenit o adevărată școală și îndrumătoare a vieții profesionale.

Mulțumim Dlui revizor școlar pentru interesul ce-l poartă corpului didactic și-l rugăm ca și pe viitor să descindă în mijlocul dascălilor, ca astfel cu puteri unite, cu toată bunăvoința să putem promova interesele școlii noastre și a scumpului nostru neam.

Tot la acest loc ținem să exprimăm mulțămiri fraților colegi detașați în centru în special colegului Mațiaș, pentru osteneala depusă în îndeplinirea agendelor de cassar, purtând în bună rânduială și încasând regulat taxele de membrii și abonamentele la revista oficială „Învățătorul“.

Vom înșira în cele ce urmează adunările subsecțiilor din toamna anului 1920.

Subsecția Făgăraș și-a ținut adunarea de toamnă la 13 Noemvrie 1920 în comuna Dridif.

Din programa adunării amintim:

1. Aflarea intereselor, temă practică din aritmetică, ținută de inv. Nicolae Opreș.
2. Cântecul iepurașului, lecție practică din cântări predată de inv. Orginia Lupu.
3. „Prima primire a copiilor în școală“, dizertație, ținută de Teodor Rănea, director școlar.

4. „Școala muncii“ de S. Mehedinți recenzie din partea inv. Damaschiu Cațaveni.

Dintre propuneri este de relevat a Dlui revizor școlar în senzul, ca activitatea ședinței să se desfășoare în 2 direcții: partea didactică pentru învățători și o alta pentru popor cu cuvântări libere producție teatrală etc.

Subsecția Șercaia și-a ținut adunarea la 18 Noemvrie 1930 în comuna Șinca-veche.

Din programă relevăm:

1. Lecția practică din cântări ținută de inv. Anastase Moldovan.
2. Lecția practică din aritmetică de către Ioan Fetu.
3. Președintele subsecției Oct. Popp arată însemnătatea serbărilor naționale și felul cum să se aranjeze cu succes.
4. Recenzia opului: Școala muncii de S. Mehedinți, din partea inv. Gh. Moldovan.
5. „Ceva despre educația intelectuală a copilului“ de către Ioan Micu.

Dl. revizor școlar atrage atențiunea învățătorilor privitor la extradarea certificatelor școlare pentru elevii, cari trec la școlile secundare.

Subsecția Bran își ține adunarea de toamnă la 10 Noemvrie 1921 în comuna Bran.

1. Președintele Emil Reit accentuiază. Însemnătatea școlii în liber!
2. Predarea adunării (metoda activă), lecție ținută de Ioan Mețianu.
3. Scăderile disciplinei, dizertație ținută de Gh. Clinciu.
4. Lecție model din cântări cu cl. I., predată de inv. Ioan Boș.
5. Altă creștere: Școala muncii de S. Mehe-

dinți, recenzie de Ioan Ar. Pușcariu.

6. Sora de ocrotire, Dna Valeria Dâmboiu, ține o conferință din igienă.

Dl. revizor propune ca cu prilejul adunărilor să se țină și prelegeri populare.

Subsecția Arpaș și-a ținut adunarea la 6 Noemvrie la comuna Viștea de jos.

Din programă spicuiem:

1. Lecția practică: „Sănița“ tratată și cântată cu elevii cl. I. de inv. Georgescu.

2. Lecția practică din aritmetică cu cl. IV. cele 4 operațiuni cu numeri întregi de Aug. Sandru.

3. Dl. Frâncu ține o disertație despre: Școala de adulți. Dintre propuneri e de remarcat a președintelui subsecției de a să forma din învățători un cor ca să debuteze la diferite ocazii.

Să aruncăm o scurtă privire asupra activității subsecțiilor și a adunărilor lor din primăvara anului 1921.

Subsecția Făgăraș și-a ținut adunarea în ziua de 15 Maiu 1921 în Sâmbăta de jos.

Din programă amintim:

1. „Musca de casă“, lecție practică de inv. Toma Bălan.
2. Exerciții gimnastice, lecție practică de Dumitru Martin.
3. „Cultura pomilor“ prelegere populară, ținută de inv. dir. Damaschiu Cațaveni.

Președintele V. Receanu remarcă:

Datorința învățătorului idealist în activitatea sa extrașcolară, legătura dintre școală și familie.

Dl. revizor școlar Codrea stăruie pentru formarea de caractere și scopul adevăratei școlii noi în comparație cu școala veche de până acum.

Se ține dizertația: Scopul și însemnătatea lucrului manual în școală de inv. Emil Mărgineau.

Subsecția Șercaia și-a ținut adunarea la 22 Maiu în Comană de jos.

1. Să ține lecție practice cu cl. I „Fluturile de casă“ de inv. Emilian Popa.
2. Despre termometru lecție din fizică în cl. V de dir. școlar C. Langa.

Președintele subsecției arată chemarea învățătorului, iar Dl. revizor șc. face comparație între școala mănăstirească dela noi și școala nouă din apus școala activă.

3. Dizertația cu t.tlul: Educația cetățenească a poporului român de inv. Gh. Niciu.

Urmează un raport amănunțit al președ. Oct. Popp, ca delegat la Congresul din 4-5 Maiu, dela București, în chestia salarizării, statificării școlii etc.

S'au ținut jocuri cu copii de școală aranjate de inv. Laurențiu Pop.

Subsecția Arpaș a ținut adunarea la 8 Maiu în Ucea de sus.

Președintele relevă scopul conferințelor didactice pentru luminarea poporului și întărirea patriei.

1. Lecția practică din geografie: „Județul“ de inv. Gh. Bobanga.

2. Tratarea unei poezii din punct de vedere al conținutului și limbii, lecție practică cu cl. IV, ținută de N. Voila.

3. „Floarea“ lecție practică cu cl. IV de Ioan Bărbat.

4. Cassele de economii școlare scopul și organizarea lor, dizertație de Dionise Negrea.

5. Conferință pt. popor:

a) Cântări și declamări cu elevii sub conducerea inv. I. Bărbat.

b) „Rolul mamei în educație“, de inv. Opriș.

c) „Iubirea de neam și patrie“, conferință populară de Augustin Șandru.

Subsecția Bran, dupăcum ne-a raportat președintele ei, nu și-a ținut adunarea de primăvară proiectată în comuna Zărnești, deoarece primăriile comunale n'au voit a pune la dispoziția învățătorilor vehicule și diurna,

În cele ce urmează ne luăm voie a face o scurtă dare de seamă despre adunările subsecțiilor din toamna anului 1921:

Subsecția Făgăraș, s'a întrunit la 26 Noembrie în comuna Becleau.

S'a predat sunetul „p“ ca lecție practică de inv. Moise Bârsan.

Altă lecție practică a ținut Nicolae Țințuirea cu subiectul: „Județul Sibiu“.

Di revizor școlar tratează judicios chestia statificării învățătorilor și arată adunării rezultatele obținute deja în această chestie.

Să cetește dizertația prelucrată de inv. Dionise Negrea: „Chiemare inv. afară de școală“.

Subsecția Sercaia s'a întrunit la 3 Decembrie în Veneția de jos.

Cu prilejul acestei adunări s'a pus în aplicare hotărârea adunării secției județene în sensul, ca cu privilegiul adunărilor, lecțiile practice să nu mai fie ținute de învățătorii din loc, ci să se pregătească toți învățătorii din subsecție, cari conduc clasele în cari se vor ține lecțiile practice, iar prelegătorii să se designeze din partea presidiului.

Astfel la această adunare a fost designat cu ținerea lecției practice cu cl. I „litera C“ Corneliu Pop inv. în Vad; lecția practică „Nrul 5“ o ține Alexandru Comșia din Comana de sus, iar lecția geografică cu cl. III, despre Comuna Mateiu Boamfă din Părău,

Președintele atrage atenția colegilor asupra însemnătății activității extra școlare, în special înființarea pretitundeni a căminurilor culturale etc.

Di revizor școlar dă lămuriri prețioase asupra controlului în învățământul primar din partea inspectoratului general.

Să cetește dizertația: „Școala veche și școala nouă“ din partea inv. Gh. Halmaghi.

„Însemnătatea cântecelor și baladelor populare în școala primară“ dizertație prelucrată de Ioan M. Popa.

Subsecția Bran își ține adunarea de toamnă la 30 Noembrie în comuna Bran.

Președintele subsecției, Emil Reit relevă importanța statificării învățământului, apoi directivă

nouă în instrucțiune, metoda muncii, școala activă.

Di revizor, în legătură cu acestea pune la inima învățătorilor că acuma dupăce sunt statificate să depună o muncă mai intensivă din toate punctele de vedere: școlare și extrașcolare.

La ordinea zilei Lecția practică din geografie: „Plasa Bran“ cu elevii cl. III, predată de inv. Melania Străvoiu.

Urmează a se ține lecția practică: „Unirea Principatelor“, cl. IV din partea lui Ioan I. Pușcariu.

Învățătorul Ștefan Garoiu cetește dizertația: „Învățătorul ca factor educativ după războiu.“

Adunarea decide ca să se înființeze Cooperative școlare pe lângă școlile din subsecție.

Tot în această adunare s'a decide ca toți învățătorii din subsecție să introducă și folosească manuale și cărți la fel.

Subsecția Arpaș și-a ținut adunarea la 20 Noembrie în comuna Ucea de jos.

S'a predat lecția practică din aritmetică cu cl. I din partea inv. Băcilă, iar inv. Gh. Bobanga a ținut lecție practică cu cl. IV din limba rom. după metoda activă.

Colegul nostru Augustin Șandru a ținut o conferință populară.

Acestea ar fi Dlor colegi momentele mai însemnate din activitatea subsecțiilor noastre.

Răsfoind procesele verbale luate în adunări desprindem următoarele învățăminte și alungem la unele concluzii măgulitoare pentru toți:

1. Toți președinții subsecțiilor dezvoltă o activitate rodnică, prin ținerea și conducerea cu deplin tact și competență a adunărilor regulamentare.

2. Colegii noștri depun muncă intensivă și variată în deslegarea tuturor problemelor școlare și sociale.

3. Din procesele verbale apare, că membrii participă regulat la adunări, lipsind numai cei împiedecați de cauze sanitare.

Aceasta împlinire a datorințelor din partea tuturor ne îndreptățește a nădăjdui, că și pe viitor corpul didactic primar din secția județeană Făgăraș va fi totdeauna la datorie și va rămâne și de aci încolo o secție de model spre binele țării noastre, a școlii și neamului românesc,

Rugăm să binevoii a lua la cunoștință raportul nostru și a ne da absolutul pentru gestiunea aceasta.

Octavian Pop,
președinte.

Gh. Comănarui,
secretar.

Fondul Gheorghe Lazar.

No. 219—1922.

Concurs.

pentru primirea studenților universitari și ai altor școli suportoare în institutul „Casa Învățătorilor“ din Cluj, pe anul școlar 1921—22.

Comitetul „Fondului Gheorghe Lazar“ în baza Ș-ului 25 din statute, publică prin aceasta con-

curs pentru ocuparea afor 25 locuri de bursieri, 50 locuri de semibursieri și 75 locuri de solvenți în institutul „Casa Învățătorilor” din Cluj.

Doritorii de a obține aceste locuri, își vor înainta petiții însoțite de următoarele acte:

1. Extractul de naștere.
2. Certificat de bacalaureat, eventual indexul de student în original sau copie autenticată judecătorește.

3. Certificat de bună purtare.

4. Certificat din partea primăriei, prin care să se constate averea actuală, mobilă și imobilă, precum și numărul membrilor familiei, iar orfanii, pe lângă aceasta vor mai alătura și extractul de moarte al tatălui, precum și o copie după carnetul de pensie.

5. Certificat medical, eliberat de un medic legist.

6. Declarațiune din partea petiționarului, în care să se evidențieze de ce ajutoare mai beneficiază.

Tinerii primiți în institut, vor beneficia de: locuință, masă, (dejun amiază, cină) luminat, încălzit și serviciu.

Taxe de întreținere pentru un solvent se stabilesc în suma de 500 Lei lunar iar semisolvenților în 250 Lei.

Aceste taxe se vor plăti la fiecare zi întâiu a luni. Nerespectarea acestei dispoziții, ridică dreptul de a mai locui în institut.

Studentii primiți în institut, sunt obligați a-și face studiile în mod serios, a-și trece examenele regulat și a se conforma întru toate Regulamentului intern al institutului. Orice abatere dela acestea, atrage după sine excluderea din institut.

La intrare în institut fiecare student a) va dovedi înscrierea la cursuri. b) Va plăti taxa de 100 Lei pentru uzaj bibliotecă, care sumă nu se restituie. c) Va aduce cu sine rufăria necesară. Hainele de pat se dau dela institut.

Petițiile *timbrate*, însoțite de toate actele cerute, se vor primi până în ziua de 25 August 1922, pe adresa: Comitetul „Fondului Gheorghe Lazăr”, Cluj, Casa Învățătorilor. Orice petiție *soșită după aceasta dată, ori lipsită de actele cerute nu se ia în considerare ci se va retrimite petiționarului nerezolvită. Prezentarea ulterioară a actelor deasemenea nu se admite.*

Se observă, că acei studenți ai căror părinți nu sunt membrii de drept, sau nu sunt înscriși ca membri ai „Fondului Gheorghe Lazăr” până la termenul acestui concurs, nu vor fi primiți în institut.

Dr. Gheorghe Vilt
președinte.

Andrei Pora
p. secretar.

Asociația Învățătorilor din Ardeal, Bănat etc.

No. 80—1922

Concurs.

În baza „Proiectului de statute” al Căm. F. de Înv., „Asociația” învățătorilor din Ardeal, Bă-

nat, etc. publică concurs pentru complinirea postului de director (directoară) administrativ al „Căminului Fetelor de învățători” din Cluj.

În baza § 19 al proiectului de statute, directorul Căm. F. de învățători — luând în considerare situația în care s'a înființat și funcționează acest Cămin — trebuie ales din șirul membrilor învățător ori învățătoare ai Asociației Înv. din Ardeal, Bănat, etc., făcând parte din învățământului primar. Apoi să fie persoană, care i-și are catedra sau mijloacele sale de traiu aperte de Cămin și pe lângă aceasta mai face și pe directorul (directoară) Căminului, pentru ce se va bucura de următoarele favoruri pe cari e în stare a i-le face Căminul:

a) Locuința în Cămin;

b) Întreaga întreținere (masă, încălzit, luminat, spălat) pentru sine, soția, membrii minoreni ai familiei și pentru o servitoare.

Alegerea se va face de către adunarea generală a Asociației prin vot secret dintre cei candidați propuși de comitet. (Vezi § 13.)

Cererea timbrată în regulă și cu un act doveditor al situației familiare, precum și aceea, că e membru al Asociației, vor fi trimise mai târziu până în ziua de 31 Iulie st. n. a. c. pe adresa Biroul Asociației (Casa Învățătorilor) în Cluj.

Cluj, la 2. Iulie 1922.

TRAIAN ȘUTEU
președinte.

GAVRIL ALMĂSIAN
secr. general al Asociației.

Concurs.

„Banca Învățătorilor” societate anonimă Cluj, deschide concurs pentru ocuparea posturilor de:

1. Director general și

2. Șef contabil.

Dela cei cari ar dori să ocupe aceste posturi cerem oferte scrise, în cari vor indica studiile ce au, serviciile și însărcinările avute până acum în ordine cronologică, precum și pretenziunile de leafă.

Ofertele să se trimită în Cluj la adresa Băncii până în 25 Iulie a. c.

Posturile se vor ocupa cel mai târziu la 1 August a. c.

Direcțiunea.

„Banca Învățătorilor” Soc. Anonimă Cluj.

În conformitate cu §-ul 19 al Statutelor societății, grupurile acțiunilor din fiecare județ sunt rugate a face propuneri în scris Adunării generale care se va ținea în 8 August a. c. referitoare la persoana care doarec a reprezenta județul dâșilor în Consiliul de administrație al Băncii Învățătorilor.

Lipsind aceste propuneri, adunarea generală va alege singură pe acel care-l va afla mai potrivit.

Direcțiunea.

STATUTELE „BĂNCII ÎNVĂȚĂTORILOR“ SOCIETATE ANONIMĂ CLUJ.

Firma, sediul și durata.

§ 1.

În baza hotărârei adunării generale extraordinare din 18 Decembrie 1921 „ZORILE“ institut de credit și economii, societate pe acțiuni în Mărgău, s'a transformat în „BANCA ÎNVĂȚĂTORILOR“ societate anonimă cu sediul în Cluj; „LEHRERSPARKASSE“ Aktiengesellschaft, Cluj; „LE BANQUE DES INSTITUTEURS“ Société Anonyme, Cluj.

Durata societății e nelimitată.

Firma societății, scrisă, tipărită ori stampilată o subscriu 2 (doi) membrii ai direcțiunii sau un membru al direcțiunii cu un ofician îndreptățit la aceasta.

Scopul și mijloacele.

§ 2.

Scopul general al „BĂNCII ÎNVĂȚĂTORILOR“ societate anonimă Cluj, este dezvoltarea între învățători a spiritului de solidaritate pe tere-nul economic.

În special societatea va căuta:

a) Să desvolte între învățători și alți cetățeni spiritul de economie și să le procure credite solide prin secția bancară, care se poate ocupa cu tot felul de afaceri în conformitate cu §§-ii 258 și 259 din legea de comerț în vigoare;

b) Să achiziționeze o tipografie proprie în Cluj, care să servească la editarea revistei „ÎNVĂȚĂTORUL“, a manualelor scrise de învățători, a tipăriturilor necesare școalelor, precum și la editarea unei bune gazete populare;

c) Să înființeze și să susțină o librărie și papetărie centrală în Cluj — cu sucursale în toate centrele mai importante — prin care să se aprovizioneze toate școalele cu cărțile și rechizitele necesare;

d) Să organizeze ajutorarea reciprocă a învățătorilor și a altor cetățeni, pentru cazurile de moarte sau boală îndelungată;

e) Să achiziționeze și aranjeze pavilioane în câteva localități balneare și climatice pentru învățătorii și acționarii suferinzi;

f) Să ajute instituțiile întreținute de Asociația învățătorilor transilvăneni, bănățeni și ungureni și cele întreținute de „Fondul Gh. Lazăr“; în special „Casele învățătorilor“ din Cluj, Arad, Satu-Mare și Timișoara.

Spre ușurarea contactului învățătorilor cu societatea se vor înființa sucursale, agenții și expoziții în toate capitalele de județe și centrele mai importante.

Capitalul Societății.

§ 3.

Capitalul social actual e de Lei 15.000 complet vărsat.

Capitalul social al societății în baza hotărârei adunării generale extraordinare din 18 Decembrie 1921, se va ridica la suma de Lei 5.000.000 (cincimilioane). Această sumă se va realiza prin mai multe emisiuni, îndeplinite de Direcțiunea societății.

După vărsarea completă a capitalului de 5.000.000 Lei, adunarea generală poate decide o nouă urcare a capitalului social.

La noile urcări, acționarii vechi, vor avea drepturi de preferință.

§ 4.

Acțiunile au valoare nominală de Lei 250 (douăsutecincizeci) fiecare.

Sună la nume și sunt indivizibile. Ele sunt subscribe de prezident și 2 membrii ai Direcțiunii, sunt numerotate și prevăzute cu cupoane și 1 talon și se eliberează numai după vărsarea întregii sume de Lei 250.

Ratele de vărsare se stabilesc prin prospectele de emisii.

§ 5.

Pentru ratele ce nu s'au solvit la termenele fixate, se socotesc și încasează 8% interese de întârziere.

Rata nesolvită nici după 2 provocări, făcute în două numere consecutive a organului oficial al Asociației învățătorilor transilvăneni — de prezent „ÎNVĂȚĂTORUL“ — și după o provocare personală, trimisă recomandat prin poștă, la 30 zile dela predarea la poștă, îndreptățește Direcțiunea la nimicirea acțiunii respective, la transpunerea sumelor vărsate în contul ei la fondul de rezervă și la emiterea și plasarea altei acțiuni noi în locul ei.

Fostul proprietar însă rămâne în obligo față de societate, până la 50%, a valcii nominale a acțiunilor subscribe.

§ 6.

Transcrierea acțiunilor este admisă și se face în senzul legii. Noul proprietar să consideră însă ca acționar, numai după ce a prezentat acțiunile Direcțiunii și a fost înregistrat acționarilor. Pentru îndosamentele ori cesiunile ce se fac, societatea nu primește nici o răspundere.

La transcrieri, pe lângă taxele de timbru, acționarii vor mai vărsa în contul fondului de rezervă 10 Lei, iar neacționarii 20 Lei, de fiecare acțiune.

Cei ce moștenesc acțiunile, vor vărsa numai taxele de timbru.

§ 7.

Fiecare acțiune e prevăzută cu o coală de cupoane, contra cărora se plătește dividendă. Cupoanele neincasate (dividendele neridicate) dela termen în 6 ani, se prescriu în favorul fondului de rezervă.

Acțiunile și cupoanele pierdute după terminarea procedurii legale de nimicirea lor, se în-

locuesc cu copii, pe lângă sumele prescrise de §-ul 6 în beneficiul fondului de rezervă.

§. 8.

Fiecare acționar e obligat să ajute societatea întru ajungerea scopurilor sale.

Față de obligamente acționarilor au următoarele drepturi exercitate prin adunarea generală:

a) Să încaseze dividendă după acțiunile ce posed în timpul și suma fixată de adunarea generală;

b) Au drept de vot decisiv;

c) Pot face propuneri independente; precum și la oricare obiect pus în ordinea de zi;

d) În cazul lichidării societății au drept la averea aceleia în proporția acțiunilor ce posed;

e) Au dreptul de apela la tribunalul competent a hotărârile adunării generale, cari nu servesc interesele societății.

Organismul Societății.

§. 9.

Afacerile și viața întreagă a societății se conduce, administrează și regulează prin:

a) Adunarea generală;

b) Consiliul de administrație;

c) Direcțiune și

d) Comitetul de supraveghere.

A) Adunarea Generală.

§. 10.

Adunările generale sunt ordinare și extraordinare și se țin în fiecare an în pătrarul al III-lea, fie în sediul societății fie în altă localitate indicată în convocare de Direcțiune Societății, de regulă acele localități în cari se țin congresele Învățătorilor.

Adunări generale extraordinare se convocă în următoarele cazuri;

a) Când o adunare generală ordinară decide ținerea aceleia;

b) Când consiliul de administrație, Direcțiunea ori Comitetul de supraveghere o află de lipsă;

c) Când se impune prin dispozițiile §-ului 105 al legii comerciale în vigoare și

d) Când o cer cel puțin atâția acționari, cari laolaltă reprezintă prin acțiunile proprii cel puțin a zecea parte ($\frac{1}{10}$) a capitalului social. În cazul acesta acționarilor sunt obligați a arăta direcțiunii în scris motivele și scopul, depunând la cassa societății și acțiunile lor odată cu trimiterea convocării.

La caz că adunarea astfel conchemată constată, că nu motive binevoitoare societății au impus convocarea, spesele adunării le suportă conchemătorii.

§. 11.

Convocarea adunării generale cu excepția cazului amintit în § 10 litera d. o face Direcțiunea sau în cazul de lipsă Comitetul de supra-

vegrere, prin publicarea Convocării și a Ordinei de zi în ziarul oficial al societății, cel puțin cu 10 zile înainte de termenul pe care e fixată ținerea adunării.

Adunarea poate lua concluze valide numai asupra obiectelor puse în Ordinea de zi.

§. 12.

La adunare au vot decisiv numai acei acționari, cari sunt trecuți ca atari în registrele societății, cel puțin cu 3 luni înainte de adunare.

Acționarilor mai noi, au numai vot consultativ.

§. 13.

Votul se poate exercita în persoană sau prin plenipotențiat — cu înscris — care încă trebuie să fie acționar.

Minorenii pot fi reprezentați prin tutorii lor; femeile prin bărbații lor; corporațiunile, persoanele morale prin reprezentanții lor legali, cari pot fi și neacționari.

§. 14.

Acționarilor au în adunarea generală câte un vot de fiecare acțiune. De la 10 acțiuni în sus tot după cinci acțiuni un vot. Maximum numărului de voturi nu poate întrece numărul cincizeci fie proprii fie streine.

Acțiunile unui acționar nu se pot împărți prin plenipotențiere, la mai multe persoane, decât una.

§. 15.

Hotărârile adunărilor generale, cari obligă și pe acționarilor absenți, sunt valide, când la adunare participă cel puțin 200 acționari fie personal, fie prin plenipotențieri — și cari împreună reprezintă 500 (cinci sute) acțiuni.

În lipsa acestora, peste 8 zile se va convoca o nouă adunare, care poate lua concluze valide fără considerare la numărul acționarilor și voturilor reprezentate.

§. 16.

Adunările generale le prezidează președintele Direcțiunii, în lipsă unul dintre vicepreședinți sau în lipsa lor un membru al Direcțiunii designat de adunare.

Președintele numește unul sau doi notari, iar adunarea alege 2 (doi) verificatori ai procesului verbal, cari sunt și scrutinători.

În procesul verbal se induc numai propunerile făcute și deciziunile luate, iar apoi subscris de președinte, notari și verificatori se înaintează Tribunalului competent în original ori copie legalizată.

§. 17.

Hotărârile se iau cu majoritatea absolută a voturilor prezente; în caz de paritate decide președintele. Votarea se face de regulă nominal, cu vocea, sau prin aclamații.

La cererea în scris alor 10 acționari, votarea se va face secret cu ședule.

Alegerile se fac de regulă prin votarea secretă; ceea ce nu eschide că se pot face și prin aclamație.

La alegeri, când nici un candidat nu intru-nește majoritatea absolută se face votare restrânsă între cei doi, cari au primit mai multe voturi. La votarea restrânsă se declară ales acela, care a primit mai multe voturi, fără considerare dacă are sau nu majoritatea absolută.

Hotărâri pentru modificarea statutelor, fuziunea cu alte societăți ori dizolvarea societății, se pot lua numai cu cel puțin două terțialități (2/3) a voturilor, fiind reprezentate în adunare cel puțin două terțialități a tuturor voturilor.

Dacă la prima convocare nu s'au întrunit acționarii receruți prin aliniatul de mai sus, Direcțiunea (și numai Direcțiunea) poate conchema o nouă adunare în sensul și drepturile amintite în § 15.

§ 18.

Obiectele de pertractare ale adunărilor generale sunt de regulă următoarele:

n) Alege Consiliul de Administrație prin acesta Direcțiunea și apoi Comitetul de Supraveghere al Societății;

b) Dă îndrumări Consiliului de Administrație, Direcțiunii și Comitetului de supraveghere;

c) Hotărăște asupra rapoartelor prezentate de organele societății;

d) Stabilește bilanțul anual și decide asupra absoluturului Consiliului de Administrație, Direcțiunii și Comitetului de supraveghere;

e) Repartizează profitul curat, fixează divida sau decide asupra pierderilor avute;

f) În baza propunerilor Direcțiunii fixează mărțile de prezență Direcțiunii și Comitetului de Supraveghere, precum și diurnele membrilor Consiliului de Administrație și speșele de transport externilor;

g) Modifică statutele, decide asupra fuzionării sau lichidării societății și alege lichidatorii;

h) Hotărăște asupra propunerilor făcute de organele sale, sau de oricare acționar cu vot decisiv, dacă acela și-a prezentat propunerile în scris Direcțiunii înainte de 30 Iunie a fiecărui an, ca să poată fi luate în Ordinea de zi a adunării.

B) Consiliul de Administrație.

§ 19.

Consiliul de Administrație se compune din 35 (treizeci și cinci) membrii, aleși de adunarea generală pe timp de 5 ani, dintre cari 22 membrii aleși în urma propunerilor în scris, făcute de grupurile acționarilor din fiecare județ, iar 13 membrii aleși dintre acționari, conform necesităților societății.

§ 10.

Consiliul de Administrație îndată după alegere, se constituie alegând din sinele său 1 președinte și 2 vicepreședinți.

Mai alege din sinele său încă 10 membrii, cari împreună cu președintele și vicepreședinții formează Direcțiunea constituită a societății.

§ 21.

Dintre membrii Consiliului de Administrație repășesc la finea fiecărui an câte 7 (șapte) inși, indicați prin sorți trase în o ședință a Direcțiunii ținută totdeauna în luna Maiu a fiecărui an.

Cei sorțiți pot fi realeși.

Această procedură se practică numai în primul ciclu de cinci ani, luându-se apoi de bază la repășiri împlinirea termenului de 5 ani.

§ 22.

Membrii Consiliului de Administrație nu au dreptul de firmare, decât în cazul că ar fi încredințați cu conducerea vre-unei filiale — și atunci numai pentru filială, nu și centrală. Pentru centrală firmează numai membrii Direcțiunii.

§ 23.

Consiliul de Administrație ține ședință atunci când se impune de împrejurări.

El se întrunește în locul și data fixată în convocare de președintele ori vicepreședinții Direcțiunii cari au de drept aceleași funcții și în Consiliul de Administrație.

Hotărârile se iau cu majoritatea absolută a voturilor prezente.

Procesul verbal se iscălește de toți cei prezenți.

§ 24.

Competința Consiliului de Administrație se estinde asupra următoarelor chestiuni:

a) Fixează Regulamentele de serviciu, inspecție, pensii și eventual altele propuse de Direcțiune;

b) Decide ca for suprem în apelurile funcționarilor față de hotărârile direcțiunii în ce-i privește;

c) În baza propunerilor Direcțiunii hotărăște înființarea ori desființarea de filiale;

d) Ratifică ori nu contractul încheiat de Direcțiune cu Directorul general al societății ori cu alți aplicați speciali;

e) Râtifică ori nu, deciziunile Direcțiunii referitoare la afaceri cari reclamă plasamente cari întrec $\frac{1}{2}$ (jumătate) milion Lei.

§ 25.

Deciziunile Consiliului de Administrație referitoare la cele de mai sus, singură Direcțiunea e în drept a le apela la adunarea generală, care apoi va decide definitiv.

C) Direcțiunea.

§ 26.

Diracțiunea se compune din 11 (unsprezece) — 13 (treisprezece) membrii aleși din sinele său de Consiliul de Administrație pe timp de 5 ani.

Ei se reînnoesc conform §-lui 21 din aceste Statute.

Dintre membrii Direcțiunii cel puțin 7 (șapte) trebuie să locuiască în Cluj.

§ 27.

Accionarii falșiți sau judecați pentru crime ordinare, nu pot fi membrii nici în Consiliul de Administrație, nici în Direcțiune, nici în Comitetul de supraveghere al societății.

§ 28.

Direcțiunea se concheamă la ședințe de preșident, oricare vicepreșident ori secretarul său dacă e membru aceleia.

Ședință ordinară ține în fiecare lună una, extraordinară de câte ori cere lipsa.

La ședințe urgente se pot convoca și numai membrii locuitori în Cuj.

Membrii Direcțiunii, cari fără motive întemeiate nu satisfac învătării la 5 (cinci) ședințe se consideră demisionați, iar locul lor urmează a se completa de proxima adunare generală.

Direcțiunea poate lua deciziuni valide când sunt prezenți cel puțin 7 (șapte) membrii.

Deciziunile se aduc cu majoritatea absolută a voturilor prezente.

Despre ședințele Direcțiunii se redactează procese verbale, cari se subscriu apoi de preșident, secretar și membrii prezenți.

§ 29.

Direcțiunea reprezintă societatea în toate afacerile ei. Are dreptul și datorința să ia toate măsurile necesar și reclamate de interesele societății.

Regulează mersul și felul afacerilor;

Acceptă, extinde sau restrânge rami de operații;

Deschide și sistează expozițiuni, agenturi, iar cu aprobarea ulterioară a Consiliului de Administrație o înființează sau desființează filiale;

Dă instrucțiuni și controlează pe funcționarii societății;

Pregătește prin organele sale rapoartele și bilanțele societății, pentru adevăritatea cărora este răspunzătoare.

§ 30.

Direcțiunea alege și aplică funcționarii, pleni-potențai și servitorii societății, pe cari îi poate suspenda, demite sau reprimi în conformitate cu Regulamentele în vigoare. Le fixează salariile, renumerațiile, precum și cercul de activitate (atribuțiile).

Pentru îngrijirea de afaceri singulare, Direcțiunea poate autoriza sau membrii de ai săi sau alte persoane, acreditate.

§ 31.

Pentru stabilirea deplină a drepturilor, datorințelor și modului de lucrare a Consiliului de Administrație, a Direcțiunii, a Comitetului de supraveghere și funcționarilor societății s'au compus Regulamentele de lipsă cari sunt obligatorii pentru toți câți îi privesc.

În contra aplicării lor numai la Consiliul de Administrație se poate apela.

Secretarul direcțiunii.

§ 32.

Direcțiunea alege fie din sânul său fie dintre alții un Secretar. Secretarul redigiază Procesele verbale ale Direcțiunii și Consiliului de Administrație; îngrijește pregătirea rapoartelor ce trebuie să facă Direcțiunea și este șeful serviciului de control și inspecții a filialelor, expozițiilor agenților și a altor afaceri ale societății, iar ca atare referentul și informatorul Direcțiunii despre acestea.

Directorul General.

§ 33.

Directorul general se angajează de Direcțiune prin contract, dintre persoanele cu pregătiri ori aptitudini speciale.

El este organul de executivă a decisiunilor Direcțiunii și are dreptul și datoria:

a) A face Direcțiunii propuneri referitoare la afaceri ce se oferă ca rentabile și binevenite, precum și la altele, cari privesc bunul mers al afacerilor societății;

b) A face Direcțiunii propuneri referitoare la aplicarea, salarizarea și demisionarea ori înlocuirea funcționarilor;

c) A da îndrumări și a supraveghia funcționarii societății fiind șeful lor imediat.

§ 34.

Directorul General este supus direct dispozițiunii Direcțiunii, iar drepturile și datorințele sale sunt specificate în Regulamentul de serviciu.

Comitetul de Supraveghere.

§ 35.

Comitetul de supraveghere se compune din 5 (cinci) membrii aleși de adunarea generală pe timp de 5 ani.

Dintre aceștia în primul ciclu se va sorti an de an câte unul, iar apoi vor repăși în ordinea vechimii. Cei sortiți sunt reelegibili.

Comitetul alege din sânul său 1 preșident și 1 notar.

§ 36.

Când numărul membrilor Comitetului de supraveghere s'ar reduce cu 3 (trei) este a se conchema îndată adunarea generală pentru întregirea locurilor vacante.

§ 37.

Comitetul de supraveghere se convoacă la ședințe de preșident. Ține ședință și face inspecții de câte ori o află necesar. Despre toate ședințele și inspecțiile ce face se vor redigia Procesele verbale, cari sunt de a se comunica și Direcțiunii.

§ 38.

Activitatea, drepturile și datorințele Comitetului de supraveghere sunt normate de §§-ii 194, 196 și 244 din Legea de comerț în vigoare.

Simțindu-se lipsa, Comitetul își poate alcătui un Regulament intern, care însă trebuie ratificat de adunarea generală.

Bilanțul anual.

§. 39.

Cu 30 Iunie a fiecărui an, Direcțiunea e datoare să încheie conturile și să compună bilanțul anual cu stricta observare a §-lui 199 din legea de comerț în vigoare.

Profitul și pierderile societății

§. 40.

Profitul curat al societății, ce rezultă după scăderea tuturor speșelor, intereselor și amortizărilor, adunarea generală îl împarte în modul următor :

6—10% dividendă acționarilor; iar din rest se va da;

25% Fondului de rezervă al Societății;

10% Fondului de pensii al funcționarilor;

3% Tantieme Directorului general și șefilor de secție în raportul 4:6;

12% Tantieme funcționarilor cu eschiderea celor de mai sus;

50% Subvenție instituțiilor culturale și de binefacere, întreținute de învățători, repartizate conform deciziei adunării generale.

În caz de pierderi dividende și tantieme nu se dau. Pierderile se vor acoperi mai întâi din Fondul de rezervă și numai după epuizarea acestuia din capitalul social. Când însă pierderile consumă a patra parte ($\frac{1}{4}$) din capital, societatea trebuie să facă pașii necesari, pentru dizolvare sau luarea altor măsuri de îndreptare dacă se poate.

§. 41.

Dividendele, tantiemele și renumerațiile se solvesc la timpul și mărimea satorită de adunarea generală. Dacă în timp de 6 ani, socotii de la acest termen nu se ridică, aceste compehte trec la Fondul de rezervă. Până atunci se manipulează ca depuneri fără interese.

Fondul de rezervă și pensii.

§. 42.

Fondul de rezervă este proprietatea societății și servește pentru consolidarea acesteia, sau acoperirea pierderilor, eventual pentru altele, conform deciziei adunării generale.

Fondul de penziuni are menirea de a asigura penziuni funcționarilor societății. Un regulament special prevede administrarea lui în detalii.

Publicațiunile societății.

§. 43.

Publicațiunile societății se fac prin ziarul sau ziarele designate de Direcțiune.

De prezent se statorește ca foaie oficială „Învățătorul” ce apare în Cluj.

Dizolvarea societății.

§. 44.

Când pe lângă Fondul de rezervă a societății s-a pierdut $\frac{1}{4}$ (a patra) parte a capitalului

social, Direcțiunea e datoare a conchema imediat adunarea generală, care are să decida asupra dizolvării, lichidării sau luării de măsuri de îndreptare, dacă e cazul.

Societatea se poate dizolva sau poate lichida și atunci, când adunarea generală o decide aceasta. În cazul dizolvării sau lichidării societății se va urma conform §§-lor 202—207 și 250 din Legea de comerț în vigoare.

Competența judecătorească.

§. 45.

În toate chestiunile de litigiu, între societate și oricine, pentru societate numai judecătoria de ocol și Tribunalul din Cluj sunt competente. La alte judecătoria, societatea nu poate fi improcesată.

Societatea însă ca părătoare, poate alege după plac, atât judecătoria cât și procedura de urmat.

Procedura de asigurare.

§. 46.

Față de debitorii săi, societatea exercită dreptul de prioritate și retențiunea asupra obiectelor (valorilor) depuse la societate, conform legii comerciale și cambiale în vigoare.

Când un debitor al societății a ajuns în faliment, creditul lui se consideră revocat și contra acestuia se aplică dispozițiile articolului de lege XIII din 1881.

Dispoziții tranzitorii.

§. 47.

Direcțiunea și Comitetul de supraveghere alese în adunarea generală extraordinară a „Zorilor” institut de credit și economii societatea pe acțiuni, ținută în Mărgău la 18 Decembrie 1921 vor funcționa numai până la data adunării generale ordinare ce se va ține în anul 1922, când se vor alege alte noi organe conform prevederilor Statutelor actuale.

Până atunci ca organe ale societății pe lângă adunarea generală vor funcționa numai Direcțiunea și Comitetul de supraveghere.

§. 48.

Bilanțul ce urma să se încheie cu ziua de 31 Decembrie 1921 nu se va încheia decât cu 30 Iunie 1922, și va suna despre timpul 1 Iunie 1921 30 Iunie 1922.

§. 49.

Aceste statute cuprinzând 49 paragrafi, au fost primite cu unanimitate în întregime și în textul de mai sus în adunarea generală extraordinară a acționarilor Institutului de credit și economii „Zorile” societate pe acțiuni, ținută în Mărgău la 18 Decembrie 1921.

Prezidentul adunării:

Notarul adunării:

Petru Parnea

Iacob Boieriu

Cetii și verificat:

George Ungur

Petre Brad

George Rauca

Tribunalul Cluj.

No. F. 110-1922 10-11. Fsoc 540.

Aceste statute modificate, cari substituie statutele înscrise cu decislul No. 13509, din 27 Iulie 1914, sunt înregistrate la Tribunalul Cluj la pagina 94, din Tomul V. al Registrului firmelor sociale.

Cluj, la 5 Aprilie 1922.

Pentru autenticitate:

s. s. Corni s. s. Dr. Dimitrie Tôth
conducătorul firmelor referent

Cronica.

CONGRESUL ÎNVĂȚĂTORILOR. *In fruntea numărului de față al revistei noastre publicăm Convocarea la al IV-lea Congres general al Asociației Învățătorilor din Ardeal la Cluj, pe zilele 6, 7 și 8 August.*

Deși era hotărârea ca acest Congres să se țină la Arad, și deși s'a încunoștințat colegii prin un comunicat anterior, că acest congres se va ține în Arad, împrejurări neatârătoare de noi ne-au făcut să ținem și de astădată Congresul din acest an la Cluj. Din convocator colegii vor putea vedea, că se impune sfințirea noului Cămin pentru fetele de învățător, lucru care nu se poate face decât săcuperîșul acestui cămin. De asemenea, prima adunare generală a „Băncii Învățătorilor“ nu se poate ține acum decât în localitatea unde este sediul acestei instituții. Mai sunt și alte motive foarte grave cari cer ca acest congres să se țină la Cluj. Comitetul central, luând toate aceste în considerare a fixat prin urmare Clujul ca loc pentru acest congres, pe zilele de 6, 7 și 8 Aug. Fiindcă aceasta manifestare a învățătorimii, va avea misiunea să dea soluții definitive mai multor chestiuni de viață și existență pentru învățătorimea noastră, rugăm stăruitor pe toți colegii să ia parte într'un număr impunător — așa cerând toate interesele organizoșilor noastre.

Învățătorii și universitatea. Vineri ora 6 jum. p. m., comitetul executiv de inițiativă pentru înființarea secției pedagogice universitare, în urma cererii sale expresă, a fost primit de dl prof. universitar G. G. Antonescu, în sala de bibliotecă a seminarului pedagogic din str. Cosma Nr. 11, București.

Dsa a făcut o largă expunere asupra drepturilor pe care le are învățătorimea de a putea urma chiar de la toamnă cursurile universitare secția pedagogică, drepturi consfințite de muncă, pricepere și meritele întregii clase dascălești în curs de mai multe decenii. Apoi împarte această chestiune în două părți: Organizarea și realizarea acestei secțiuni. Asupra organizării insistă ca secția pedagogică universitară să fie astfel creată, încât să scoată profesori pentru materiile care se predau în școala normală.

Învățătorii să poată urma cursurile teoretice dela științe și litere alături de ceilalți studenți la universitate iar în plus, pregătirea pedagogică didactică, pentru fiecare materie în parte să se facă la secția pedagogică ce va lua ființă. Pentru această secție unde învățătorii se vor desăvârși în ceea ce privește practica și se vor forma special pentru profesorat, se vor recruta atât profesori universitari ca specialiști, cât și profesori secundari, dar cu merite dovedite. Arată că trebuie să funcționeze două seminarii pedagogice, unul pentru fete și altul pentru băieți cu internatele respective. Asupra bibliotecii necesară unei asemenea secții pedagogice, arată că ar sta la dispoziție biblioteca seminarului pedagogic care actualmente, are peste 20,000 volume cu cuprins filozofic. Asupra realizării, dă ca soluție alcătuirea unui proiect de lege care să fie prezentat în prima sesiune Parlamentară.

Din partea comitetului executiv vorbesc d-nii: I. C. Ștefănețcu-Gruiu, G. Ciurescu, Ar. Munteanu, D. Cristescu și V. Mircea, aprobând vederile dlui prof. G. G. Antonescu în ceea ce privește organizarea; cu privire la realizare însă, d-lor susțin că d. ministru al instrucțiunii să peceștuiască promisiunea dsale de înființare, printr'o decizie ministerială imediată, urmând ca în urmă să se legifereze și această pentru ca să stingă neîncrederea masei învățătorilor saturată de atâtea promisiuni. Se mai relevă o mică deosebire de vederi în ceea ce privește admiterea la această secție.

Dl prof. G. G. Antonescu spunând; „Printr'o dispoziție tranzitorie, absolvenții școalelor normale să intre la această secție în urma unui examen, iar absolvenții noului tip de școală normală ce se va crea prin reforma învățământului secundar se vor supune la aceleași reguli ca și absolvenții de liceu și de seminar“; iar d-nii I. C. Ștefănețcu-Gruia, G. Ciurescu etc., susținând complectă libertate pentru urmarea acestor cursuri. Dl prof. G. G. Antonescu, comunică apoi comitetului că în convorbirea pe care a avut-o cu dl ministru al instrucțiunii dl Dr. C. Angelescu, dsa și-a exprimat dorința de a lua contact cu comitetul mișcării, pentru a rezolva cât mai rnpede această chestiune. Comitetul se va prezenta săptămâna viitoare dlui ministru cu memoriul.

Cens.: A. Pora.

REVISTA „INVĂȚĂTORUL“ CLUJ

On. Biblioteca Uni-
versității

Cluj